

Takdim

Bu alışma, Risale-i Nur'u ilk defa tanıyacak olan kişilerin ilgilerini çekecek ve onları sıkmayacak derslerin bir araya getirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Dersler seçilirken dikkat edilen kriterler;

1. Merak uyandıracak konulardan seçilmesi
2. Kolay anlaşılır olması
3. Kısa olması

İÇİNDEKİLER

1. Şeytan ve Kûfür dersleri 3
2. İman dersleri 16
3. Gençlik Rehberinden dersler 27
4. İbadet dersleri 43
5. Ahiret ve Haşir dersleri 61
6. Musibet dersleri 71

ŞEYTAN VE KÜFÜR DERSLERİ

1.DERS

Hz. Adem Niçin Cennetten Çıkarıldı?

Sual: Hazret-i Âdem'in (a.s.) Cennetten ihracı ve bir kısım benâdem'in Cehenneme ithali ne hikmete mebnidir?

Elcevap: Hikmeti, tavziftir. Öyle bir vazife ile memur edilerek gönderilmiştir ki, bütün terakkîyât-ı mâneviye-i beşeriyenin ve bütün istidâdât-ı beşeriyenin inkişaf ve inbisatları ve mahiyet-i insaniyenin bütün esmâ-i İlâhiyeye bir âyine-i câmia olması, o vazifenin netâicindendir. Eğer Hazret-i Âdem Cennette kalsaydı, melek gibi makamı sabit kalırdı; istidâdât-ı beşeriye inkişaf etmezdi. Halbuki, yeknesak makam sahibi olan melâikeler çoktur; o tarz ubudiyet için insana ihtiyaç yok. Belki hikmet-i İlâhiye, nihayetsiz makamâtı kat edecek olan insanın istidadına muvafık bir dâr-ı teklifi iktiza ettiği için, melâikelerin aksine olarak, muktezâ-yı fitratları olan malûm günahla Cennetten ihraç edildi.

Demek, Hazret-i Âdem'in Cennetten ihracı ayn-ı hikmet ve mahz-ı rahmet olduğu gibi, küffârın da Cehenneme ithalleri haktır ve adalettir. Onuncu Sözün Üçüncü İşaretinde denildiği gibi, çendan kâfir az bir ömürde bir günah işlemiş; fakat o günah içinde nihayetsiz bir cinayet var. Çünkü, küfür, bütün kâinatı tahkirdir, kıymetlerini tenzil etmektir ve bütün masnuatın vahdaniyete şهادetlerini tekziptir ve mevcudat aynalarında cilveleri görünen esmâ-i İlâhiyeyi tezyiftir. Onun için, mevcudatın hakkını kâfirden almak üzere, mevcudatın Sultanı olan Kakhâr-ı Zülcelâlin, kâfirleri ebedî Cehenneme atması ayn-ı hak ve adalettir. Çünkü nihayetsiz cinayet nihayetsiz azâbı ister.

2.DERS

Şeytanların Yaratılmasının Hikmeti Nedir?

Sual: Şeytanların halkı ve icadı ne içindir? Cenâb-ı Hak şeytanı ve şerleri halk etmiş; hikmeti nedir? Şerrin halkı şerdir, kabîhin halkı kabîhtir.

Elcevap: Hâşâ, halk-ı şer şer değil, belki kesb-i şer şerdir. Çünkü halk ve icat bütün netâice bakar. Kesb, hususî bir mübaşeret olduğu için, hususî netâice bakar. Meselâ, yağmurun gelmesinin binlerle neticeleri var; bütünü de güzeldir. Sû-i ihtiyarıyla bazıları yağmurdan zarar görse, "Yağmurun icadı rahmet değildir" diyemez, "Yağmurun halkı şerdir" diye hükmedemez. Belki sû-i ihtiyarıyla ve kesbiyle onun hakkında şer oldu. Hem ateşin halkında çok faydalar var; bütünü de hayırdır. Fakat bazıları, sû-i kesbiyle, sû-i istimaliyle ateşten zarar görse, "Ateşin halkı şerdir" diyemez. Çünkü ateş yalnız onu yakmak için yaratılmamış. Belki o, kendi sû-i ihtiyarıyla, yemeğini pişiren ateşe elini soktu ve o hizmet-kârını kendine düşman etti.

Elhasıl: Hayr-ı kesir için şerr-i kalil kabul edilir. Eğer şerr-i kalil olmamak için, hayr-ı kesiri intaç eden bir şer terk edilse, o vakit şerr-i kesir irtikâp edilmiş olur. Meselâ, cihada asker sevk etmekte, elbette bazı cüz'î ve maddî ve bedenî zarar ve şer olur. Fakat o cihadda hayr-ı kesir var ki, İslâm, küffarın istilâsından kurtulur. Eğer o şerr-i kalil için cihad terk edilse, o vakit hayr-ı kesir gittikten sonra, şerr-i kesir gelir. O ayn-ı zulümdür. Hem meselâ, kangren olmuş ve kesilmesi lâzım gelen bir parmağın kesilmesi hayırdır, iyidir. Hâlbuki zahiren bir şerdir. Parmak kesilmezse el kesilir, şerr-i kesir olur.

İşte, kâinattaki şerlerin, zararların, beliiyelerin ve şeytanların ve muzırların halk ve icatları şer ve çirkin değildir; çünkü çok netâic-i mühimme için halk olunmuşlardır. Meselâ, melâikelere şeytanlar musallat olmadıkları için, terakkiyatları yoktur; makamları sabittir, tebeddül etmez. Keza, hayvanatın dahi, şeytanlar musallat olmadıkları için, mertebeleri sabittir, nâkıstır.

Âlem-i insaniyette ise, merâtib-i terakkiyat ve tedenniyat, nihayetsizdir; Nemrutlardan, Firavunlardan tut, tâ sıddıkîn-i evliya ve enbiyaya kadar gayet uzun bir mesafe-i terakki var.

İşte, kömür gibi olan ervâh-ı sâfileyi, elmas gibi olan ervâh-ı âliyeden temyiz ve tefrik için, şeytanların hilkiyle ve sırr-ı teklif ve ba's-ı enbiya ile, bir meydan-ı imtihan ve tecrübe ve cihad ve müsabaka açılmış. Eğer mücahede ve müsabaka olmasaydı, maden-i insaniyetteki elmas ve kömür hükmünde olan istidatlar beraber kalacaktı. âlâ-yı illiyyîndeki Ebu Bekr-i Sıddık'ın ruhu, esfel-i sâfilîndeki Ebu Cehil'in ruhuyla bir seviyede kalacaktı.

Demek, şeyâtin ve şerlerin yaratılması, büyük ve küllî neticeye baktığı için, icadları şer değil, çirkin değil. Belki, sû-i istimâlâtan ve kesb denilen mübaşeret-i hususiyeden gelen şerler, çirkinlikler kesb-i insana aittir; icad-ı İlâhîye ait değildir.

12. Mektup – syf 71

3.DERS

Peygamberlerin Gönderilmesi ile Beraber Şeytanların Varlığından Dolayı İnsanların Çoğu kâfir oluyor. O Zaman Peygamberlerin Gönderilmesi Rahmet Değildir Denilebilir mi?

Eğer sual etseniz ki: Bi'set-i enbiya ile beraber şeytanların vücudundan ekser insanlar kâfir oluyor, küfre gidiyor, zarar görüyor. "El-hükmü li'l-ekser" kaidesince, ekser ondan şer görse, o vakit halk-ı şer şerdir; hatta bi'set-i enbiya dahi rahmet değil denilebilir.

Elcevap: Kemiyetin, keyfiyete nispeten ehemmiyeti yok. Asıl ekseriyet, keyfiyete bakar. Meselâ, yüz hurma çekirdeği bulunsa, toprak altına konup su verilmezse ve muamele-i kimyeviye görmezse ve bir mücadele-i hayatiyeye mazhar olmazsa, yüz para kıymetinde yüz çekirdek olur. Fakat su verildiği ve mücadele-i hayatiyeye maruz kaldığı vakit, sû-i mizacından sekseni bozulsa, yirmisi meyvedar yirmi hurma ağacı olsa, diyebilir misin ki, "Suyu vermek şer oldu, ekserisini bozdu"? Elbette diyemezsin. Çünkü o yirmi, yirmi bin hükmüne geçti. Sekseni kaybeden, yirmi bini kazanan zarar etmez, şer olmaz.

Hem meselâ, tavus kuşunun yüz yumurtası bulunsa, yumurta itibarıyla beş yüz kuruş eder. Fakat o yüz yumurta üstünde tavus oturtulsa, sekseni bozulsa, yirmisi yirmi tavus kuşu olsa, denilebilir mi ki, "Çok zarar oldu, bu muamele şer oldu, bu kuluçkaya kapanmak çirkin oldu, şer oldu"? Hayır, öyle değil, belki hayırdır. Çünkü o tavus milleti ve o yumurta tairesi, dört yüz kuruş fiyatında bulunan seksen yumurtayı kaybedip, seksen lira kıymetinde yirmi tavus kuşu kazandı.

İşte, nev-i beşer, bi'set-i enbiya ile sırr-ı teklif ile mücadele ile şeytanlarla muharebe ile kazandıkları yüz binlerle enbiya ve milyonlarla evliya ve milyarlarla asfiya gibi âlem-i insaniyetin güneşleri, ayları ve yıldızları mukabilinde, kemiyetçe kesretli, keyfiyetçe ehemmiyetsiz hayvanat-ı muzır ve nevinden olan küffarı ve münafıkları kaybetti.

Kâfirlerin, müminlere göre sayıca çok fazla olmasının hiçbir önemi yoktur.

Ey kâfirlerin çokluklarından ve onların bazı hakaik-i imaniyenin inkârındaki ittifaklarından telâşa düşen ve itikadını bozan biçare insan! Bil ki, kıymet ve ehemmiyet, kemiyette ve adet çokluğunda değil. Çünkü insan eğer insan olmazsa, şeytan bir hayvana inkılâp eder. İnsan, bazı frenkler ve frenkmeşrepler gibi ihtirâsât-ı hayvâniyede terakki ettikçe, daha şiddetli bir hayvaniyet mertebesini alır. Sen görüyorsun ki, hayvanatın kemiyet ve adet itibarıyla hadsiz bir çokluğu varken, ona nispeten insan gayet az iken, umum enva-ı hayvanat üstünde sultan ve halife ve hâkim olmuştur.

İşte, muzır kâfirler ve kâfirlerin yolunda giden sefihler, Cenâb-ı Hak-
kın hayvanatından bir nevi habislerdir ki, Fâtır-ı Hakîm onları dünyanın imareti için halk etmiştir. Mü'min ibâdına ettiği nimetlerin derecelerini bildirmek için, onları bir vâhid-i kıyasî yapıp, akıbetinde, müstehak oldukları Cehenneme teslim eder.

17.Lema - Altıncı nota - 301

4.DERS

Hidayet Yolu Kolay, Dâlalet Yolunun İse Zor Olduğu Söyleniyor. Peki İnsanların Çoğu Neden Dâlalet Yolunu Seçiyor?

Eğer denilse: Bu kadar elim ve karanlıklı, müşkülâtlı yola nasıl ekser insanlar gidiyorlar?

Elcevap: İçine düşmüş bulunuyorlar, çıkamıyorlar. Hem insandaki nebatî ve hayvanî kuvveleri, akıbeti görmedikleri, düşünemedikleri ve o insandaki letaif-i insaniyeye galebe ettikleri için, çıkmak istemiyorlar ve hazır ve muvakkat bir lezzetle müteselli oluyorlar.

Sual: Eğer denilse: Dalalette öyle dehşetli bir elem ve bir korku var ki; kâfir, değil hayattan lezzet alması, hiç yaşamaması lâzım geliyor. Belki o elemden ezilmeli ve o korkudan ödü patlamalı idi. Çünkü insaniyet itibariyle hadsiz eşyaya müştak ve hayata âşık olduğu halde, küfür vasıtasıyla mevtini bir idam-ı ebedî ve bir firak-ı lâyezalî ve zeval-i mevcudatı ve ahababının vefatlarını ve bütün sevdiklerini idam ve müfarakat-ı ebediye suretinde gözü önünde daima küfür vasıtasıyla gören insan, nasıl yaşayabilir? Nasıl hayattan lezzet alabilir?

Elcevap: Acip bir mağlata-i şeytaniye ile kendini aldatır, yaşar. Surî bir lezzet alır zanneder. Meşhur bir temsil ile onun mahiyetine işaret edeceğiz. Şöyle ki:

Deniliyor: Deve kuşuna demişler: "Kanatların var, uç!" O da kanatlarını kısıp, "ben deveyim" demiş, uçmamış. Fakat avcının tuzağına düşmüş. Avcı beni görmesin diye başını kuma sokmuş. Hâlbuki koca gövdesini dışarıda bırakmış, avcıya hedef etmiş. Sonra ona demişler: "Madem deveyim diyorsun, yük götür!" O zaman kanatlarını açıvermiş, "Ben kuşum" demiş, yükün zahmetinden kurtulmuş. Fakat hâmisiz ve yemsiz olarak avcıların hücumuna hedef olmuş. Aynen onun gibi; kâfir, Kur'ânın semavî ilânatına karşı küfr-ü mutlakı bırakıp meşkûk bir küfre inmiş. Ona denilse: "Madem mevt ve zevali, bir idam-ı ebedî biliyorsun; kendini asacak olan darağacı göz önünde... Ona her vakit bakan, nasıl

yaşar? Nasıl lezzet alır?" O adam, Kur'ânın umumî vech-i rahmet ve şü-mullü nurundan aldığı bir hisse ile der: Mevt idam değil, ihtimal beka var. Veyahut deve kuşu gibi başını gaflet kumuna sokar, tâ ki ecel onu görmesin ve kabir ona bakmasın ve zeval-i eşya ona ok atmasın!

Elhasıl: O meşkûk küfür vasıtasıyla deve kuşu gibi mevt ve zevali idam manasında gördüğü vakit Kur'ân ve semavî kitapların iman-ı bil'âhirete dair kat'î ihbaratı ona bir ihtimal verir. O kâfir, o ihtimale yapışır, o dehşetli elemi üzerine almaz. O vakit ona denilse: "Madem bâki bir âleme gidilecek; o âlemde güzel yaşamak için tekâlif-i diniye meşakkatini çekmek gerektir." O adam şekk-i küfrî cihetiyle der: "Belki yoktur; yok için neden çalışayım?" Yani: Vakta ki o hükm-ü Kur'ânın verdiği ihtimal-i beka cihetiyle idam-ı ebedî âlâmından kurtulur; ve meşkuk küf-rün verdiği ihtimal-i adem cihetiyle tekâlif-i diniye meşakkatini ona müteveccih olur, ona karşı küfür ihtimaline yapışır, o zahmetten kurtulur. Demek bu nokta-i nazarda, mü'minden ziyade bu hayatta lezzet alır zannediyor. Çünkü tekâlif-i diniyenin zahmetinden ihtimal-i küfrî ile kurtuluyor ve âlâm-ı ebediyeden ise ihtimal-i imanî cihetiyle kendi üzerine almaz. Hâlbuki bu mağlata-i şeytaniyenin hükmü, gayet sathî ve faidesiz ve muvakkattır.

İşte Kur'ân-ı Hakîm'in küffarlar hakkında da bir nevi cihet-i rahmeti vardır ki; hayat-ı dünyeviyeyi onlara Cehennem olmaktan bir derece kurtarıp bir nevi şek vererek, şek ile yaşıyorlar. Yoksa âhîret cehennemini andıracak bu dünyada dahi manevî bir cehennem azabı çekeceklerdi ve intihara mecbur olacaklardı.

İşte ey ehl-i iman! Sizi idam-ı ebedîden ve dünyevî ve uhrevî cehennemlerden kurtaran Kur'ânın himayeti altına mü'minane ve mutemidane giriniz ve Sünnet-i Seniyesinin dairesine teslimkârane ve müstahsinane dâhil olunuz, dünya şekavetinden ve âhîrette azaptan kurtulunuz!

5.DERS

İnsanın İktidarı Az Olduğu Halde Kur'ânın Şiddetli Tehditleri Nedendir?

“Şu âciz ve nihayetsiz zayıf ve nihayetsiz fakir ve nihayetsiz muhtaç ve yalnız cüz'î bir ihtiyar ile icada kabiliyeti olmayan zayıf bir kesp ile mücehhez benî-âdeme karşı şedit şikâyat-ı Kur'âniyesi ve azîm tehdidatı ve müthiş vaatleri ne hikmete binaendir ve ne vecihle tevfiik edilir?. ne suretle münasip düşer?” demek olan derin ve yüksek hakikata kanaat getirmek için şu gelecek iki temsile bak:

Birinci Temsil: Meselâ şahane bir bağ var ki, nihayetsiz meyvedar ve çiçektar masnular içinde bulunuyorlar. Ona nezaret etmek için pek çok hademeler tayin edilmiş. Bir hizmetkârın vazifesi dahi, yalnız o bağa yayılacak ve içilecek suyun mecrasındaki deliğin kapağını açmaktır ve şu hizmetkâr ise tembellik etti, deliğin kapağını açmadı. O bağın tekemmülüne halel geldi veyahut kurudu. O vakit Hâlık'ın sanat-ı Rabbaniyesinden ve Sultan'ın nezaret-i şahanesinden ve ziya ve hava ve toprağın hizmet-i bendegânesinden başka bütün hademelerin, o sersemenden şekvaya hakları vardır. Zira hizmetlerini akim bıraktı veya zarar verdi.

İkinci Temsil: Meselâ cesim bir sefine-i Sultaniyede, adî bir adam cüz'î vazifesini terk etmesiyle, bütün gemideki vazifedarların netaic-i hidematına halel getirdiğinden ve bazı da mahvettiğinden, bütün o vazifedarlar namına gemi sahibi ondan şedit şikâyet eder. Kusur sahibi ise, diyemez ki: "Ben bir adî adamım, ehemmiyetsiz ihmalimden şu şiddete müstahak değildim." Çünkü tek bir adem, hadsiz ademleri intaç eder. Fakat vücut kendine göre semere verir.

Çünkü bir şeyin vücudu, bütün şerait ve esbabın vücuduna mütevakıf olduğu halde; o şeyin ademi, intifası, tek bir şartın intifasıyla ve tek bir cüz'ün ademiyle netice itibariyle mün'adim olur. Bundandır ki: "Tahrip, tamirden pek çok defa eshel olduğu" bir düstur-u mütearife hükmüne geçmiştir.

Madem küfür ve dalalet, tuğyan ve masiyet esasları, inkârdır ve red-dir, terktir ve adem-i kabuldür. Suret-i zahiriyede ne kadar müspet ve vücutlu görünse de, hakikatte intifadır, ademdir. Öyle ise cinayet-i sâri-yedir. Sair mevcudatın netaic-i amellerine hâlel verdiği gibi esma-i İla-hiyenin cilve-i cemallerine perde çeker.

İşte bu hadsiz şikâyet hakları olan mevcudat namına o mevcudatın sultanı, şu âsi beşerden azîm şikayet eder ve etmesi, ayn-ı hikmettir ve o âsi, şiddetli tehdidata elbette müstahaktır ve dehşetli vâîtlere, bilâ-şübhe sezâdır.

14.Söz – Beşincisi syf 272

6.DERS

Kısa Bir Zamandaki Küfre Karşılık, Sonsuz Bir Zaman Cehen-nem'de Hapis Nasıl Adalet Olur?

Sual: Kısa bir zamandaki küfre mukabil, hadsiz bir zaman Cehen-nem'de hapis nasıl adalet olur?

Elcevap: Sene, üç yüz altmış beş gün hesabıyla, bir dakikada katl, yedi milyon sekiz yüz seksen dört bin dakika hapis iktizası kanun-u adalet iken; bir dakika küfür, bin katl hükmünde olduğundan, yirmi sene ömrünü küfürle geçiren ve küfür ile ölen bir adam, kanun-u adaletle elli yedi trilyon iki yüz bir milyar iki yüz milyon sene beşerin kanun-u adaletiyle hapse müstahak olur. Elbette ¹ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا adalet-i İlahî ile vech-i muvafakatı bundan anlaşılıyor.

Birbirinden gayet uzak iki adedin sırr-ı münasebeti şudur ki: Katl ve küfür, tahrip ve tecavüz olduğu için, gayre tesirat yapar. Bir dakikada katl, lâakal zahirî âdete göre onbeş sene maktulün hayatını selp eder, onun yerine hapse girer. Bir dakika küfür, bin bir esma-i İlahîyi inkâr ve nukuşlarını tezyif ve kâinatın hukukuna tecavüz ve kemalâtını inkâr ve hadsiz delail-i vahdaniyeti tekzib ve şahadetlerini reddetmek olduğundan, kâfiri, binler seneden ziyade esfel-i safilîne atar, خَالِدِينَ de hapseder.

Yirmi Sekizinci Lem'a – 19.Nükte – syf 645

1. "Orada ebedî olarak kalacaklardır." Nisâ Sûresi: 4:169

7.DERS

Ehl-i dalalet, Ehl-i imana Karşı Neden Çok Defa Galip Gelir?

Ehl-i dalâlet neden çok defa galebe eder ve bazen yirmisi, yüz tane ehl-i hidâyeti perişan eder?" diye, mânen benden soruldu. Ve bu tefekkür içinde şeytanın gayet zayıf desiselerine karşı Kur'ân'ın büyük tahşidatı ve melâikeleri ve Cenâb-ı Hakkın yardımını ehl-i imana göndermesi hatıra geldi. Risale-i Nur'un onun hikmetini kat'î hüccetlerle izahına binâen, o sualin cevabına gayet kısa bir işaret ederiz.

Evet, bazen serseri ve gizli, muzır bir adamın bir saraya ateş atmaya çalışması yüzünden, yüzer adamın yapması gibi, yüzer adamın muhafazasıyla ve bazen devlete ve padişaha iltica ile o sarayın vücudu devam edebilir. Çünkü onun vücudu, bütün şeraitin ve erkânın ve esbâbın vücuduyla olabilir. Fakat onun ademi ve harap olması, bir tek şartın ademiyle vâki ve bir serserinin bir kibritiyle yanıp mahvolduğu gibi, ins ve cin şeytanları az bir fiil ile büyük tahribat ve dehşetli mânevî yangınlar yaparlar. Evet, bütün fenalıklar ve günahlar ve şerhlerin mayası ve esasları ademdir, tahriptir. Sureten vücudun altında, adem ve bozmak saklıdır. İşte cinnî ve insî şeytanlar ve şerirler bu noktaya istinaden gayet zayıf bir kuvvetle hadsiz bir kuvvete karşı dayanıp, ehl-i hak ve hakikatı Cenâb-ı Hakkın dergâhına ilticaya ve kaçmaya her vakit mecbur ettiğinden, Kur'ân, onları himaye için büyük tahşidat yapar. Doksan dokuz esmâ-i İlâhiyeyi onların ellerine verir. O düşmanlara karşı sebat etmelerine çok şiddetli emirler verir.

Asa-yı Musa -1.kısım

8.DERS

Allah'a Giden Yollar Bu Kadar Açıkken İnsanlar Neden İnkâr Yoluna Gidebiliyorlar?

Arkadaş! Amele ve taate muvaffak olamayan azaptan korkar, ye'se düşer. Böyle bir me'yusun gözüne, dinî meselelere münafi edna ve zayıf bir emare, kocaman bir burhan görünür. Böyle birkaç emareyi elde eder etmez, diğer emarelerin saikasıyla ilân-ı isyan ederek İslâm dairesinden çıkar, şeytanın ordusuna iltihak eder.

Mesnev-i Nuriye – katre

Günah kalbe işleyip, siyahlandıra siyahlandıra ta nur-u imanı çıkarıncaya kadar katılaştırıyor. Her bir günah içinde küfre gidecek bir yol var. O günah istiğfar ile çabuk imha edilmezse, kurt değil, belki küçük bir manevî yılan olarak kalbi ısırtıyor.

Meselâ: Utandıracak bir günahı gizli işleyen bir adam, başkasının ıtılından çok hicap ettiği zaman, melaîke ve ruhaniyetin vücudu ona çok ağır geliyor. Küçük bir emare ile onları inkâr etmek arzu ediyor.

Hem meselâ: Cehennem azabını intaç eden büyük bir günahı işleyen bir adam, Cehennem'in tehdidatını işittikçe istiğfar ile ona karşı siper almazsa, bütün ruhuyla Cehennem'in ademini arzu ettiğinden, küçük bir emare ve bir şüphe, Cehennem'in inkârına cesaret veriyor.

Hem meselâ: Farz namazını kılmayan ve vazife-i ubudiyeti yerine getirmeyen bir adamın küçük bir âmirinden küçük bir vazifesizlik yüzünden aldığı tekdirden müteessir olan o adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in mükerrer emirlerine karşı farzında yaptığı bir tembellik, büyük bir sıkıntı veriyor ve o sıkıntıdan arzu ediyor ve manen diyor ki: "Keşki o vazife-i ubudiyeti bulunmasa idi." Ve bu arzudan bir manevî adavet-i İlahiyeyi işmam eden bir inkâr arzusu uyanır. Bir şüphe, vücud-u İlahiyyeye dair kalbe gelse, kat'î bir delil gibi ona yapışmaya meyleder. Büyük bir helâket kapısı ona açılır. O bedbaht bilmiyor ki: İnkâr vasıtasıyla,

gayet cüz'î bir sıkıntı vazife-i ubudiyetten gelmeye mukabil, inkârda milyonlar ile o sıkıntıdan daha müthiş manevî sıkıntılara kendini hedef eder. Sineğin ısırmasından kaçıp, yılanın ısırmasını kabul eder. Ve hâkeza.. bu üç misale kıyas edilsin ki ¹ بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ sırrı anlaşılsın.

2. Lem'a – Birinci nükte – syf 21

1. "Kazandıkları günahlar, kalblerini kaplayıp karartmıştır." Mutaaffifin Sûresi: 83:14.

İMAN DERSLERİ

1.DERS

Herkesin İmanı Aynı mıdır?

Allah'ın Bir olduğuna inanma iki şekildedir

Tevhid iki kısımdır. Meselâ: Nasıl ki bir çarşıya ve bir şehre büyük bir zatın mütenevvi malları gelse, iki çeşitle onun malı olduğu bilinir. Biri; icmalî, âmiyanedir ki: "Bu kadar azîm mal, ondan başka kimsenin haddi değil ki sahip olabilsin." Fakat böyle âmi bir adamın nezaretinde çok hırslılık olabilir. Parçalarına çok adamlar sahib çıkabilir. İkinci çeşit odur ki; her denk üzerinde yazıyı okur, her bir top üstünde turrayı tanır, her bir ilân üstünde mührünü bilir bir surette "Herşey o zâtındır" der. İşte şu halde her bir şey o zâtı manen gösterir.

Aynen öyle de: Tevhid dahi iki çeşittir.

Biri: Tevhid-i âmi ve zahirîdir ki, "Cenab-ı Hak birdir, şeriki naziri yoktur, bu kâinat onundur."

İkincisi: Tevhid-i hakikîdir ki, her şey üstünde sikke-i kudretini ve hâtem-i rububiyetini ve nakş-ı kalemini görmekle doğrudan doğruya her şeyden onun nuruna karşı bir pencere açıp onun birliğine ve her şey onun dest-i kudretinden çıktığına ve ulûhiyetinde ve rububiyetinde ve mülkünde hiçbir vecihle, hiçbir şeriki ve muini olmadığına, şuhuda yakın bir yakîn ile tasdik edip iman getirmektir ve bir nevi huzur-u daimî elde etmektir.

22. Sözün ikinci makamı - 1.Lem'a - syf 464

İman, basit bir şekilde tasdik etmek değildir.

İman, yalnız icmalî ve taklidî bir tasdike münhasır değil. Bir çekirdekten, tâ büyük hurma ağacına kadar ve eldeki âyinede görünen misalî güneşten tâ deniz yüzündeki aksine, tâ güneşe kadar mertebeleri ve inkişafı olduğu gibi, imanın o derece kesretli hakikatleri var ki, bin bir esma-i İlahiye ve sair erkân-ı imaniyenin kâinat hakikatlarıyla alâkadar çok hakikatleri var ki: "Bütün ilimlerin ve marifetlerin ve kemalât-ı insaniyenin en büyüğü imandır ve iman-ı tahkikîden gelen tafsilli ve burhanlı marifet-i kudsiyedir" diye ehl-i hakikat ittifak etmişler.

Evet iman-ı taklidî, çabuk şüphelere mağlup olur. Ondan çok kuvvetli ve çok geniş olan iman-ı tahkikîde pek çok meratib var. O meratiblerden ilmelyakîn mertebesi, çok burhanlarının kuvvetleriyle binler şüphelere karşı dayanır. Hâlbuki taklidî iman bir şüpheye karşı bazan mağlub olur.

Hem iman-ı tahkikînin bir mertebesi de aynelyakîn derecesidir ki, pek çok mertebeleri var. Belki esma-i İlahiye adedince tezahür dereceleri var. Bütün kâinatı bir Kur'ân gibi okuyabilecek derecesine gelir. Hem bir mertebesi de hakkalyakîndir. Onun da çok mertebeleri var. Böyle imanlı zatlara şübehat orduları hücum da etse, bir halt edemez.

Emirdağ Lâhikası

2.DERS

“Ben Zaten Allah'a İnanıyorum” Demek Yeterli mi?

Bazı muterizler Risale-i Nur'un kıymetini bir derece kırmak için demişler: "Herkes Allah'ı bilir. Adı bir adam, bir veli gibi Allah'a iman eder" diye Nurların pek yüksek ve pek çok kıymetdar ve gayet lüzumlu tahşidatını ziyade göstermek istemişler.

Şimdi İstanbul'da -daha dehşetli bir fikirde- anarşi fikirli küfr-ü mutlaka düşmüş bir kısım münafıklar, Risale-i Nur gibi, ekmek ve suya ihtiyaç derecesinde herkes muhtaç olduğu imanî hakikatlerine ihtiyacı düşürmek desisesiyle diyorlar ki: "Her millet, herkes Allah'ı bilir. Onu, daha yeni ders almağa ihtiyacımız çok yok." diye mukabele etmek istiyorlar. Halbuki Allah'ı bilmek, bütün kâinata ihata eden rububiyetine ve zerrelerden yıldızlara kadar cüz'î ve küllî her şey onun kabza-i tasarrufunda ve kudret ve iradesiyle olduğuna kat'î iman etmek ve mülkünde hiçbir şeriki olmadığına ve "Lâ ilahe illallah" kelime-i kudsiyesine, hakikatlarına iman etmek, kalben tasdik etmekle olur. Yoksa "Bir Allah var" deyip, bütün mülkünü esbaba ve tabiata taksim etmek ve onlara isnat etmek, hâşâ hadsiz şerikleri hükmünde esbabı merci' tanımak ve her şeyin yanında hazır irade ve ilmini bilmemek ve şiddetli emirlerini tanımamak ve sıfatlarını ve gönderdiği elçilerini, peygamberlerini bilmemek, elbette hiçbir cihette Allah'a iman hakikati onda yoktur. Belki küfr-ü mutlaktaki manevî cehennemin dünyevî tazibinden kendini bir derece teselliye almak için o sözleri söyler.

Evet, inkâr etmemek başkadır, iman etmek bütün bütün başkadır.

Evet, kâinatta hiçbir zîşuur, kâinatın bütün eczası kadar şahitleri bulunan Hâlık-ı Zülcelal'i inkâr edemez. Etse, bütün kâinat onu tekzib edeceği için susar, lakayt kalır. Fakat ona iman etmek: Kur'ân-ı Azîmüştan'ın ders verdiği gibi, o Hâlık'ı sıfatları ile isimleri ile umum kâinatın şahadetine istinaden kalben tasdik etmek ve elçileriyle gönderdiği emirleri tanımak; ve günah ve emre muhalefet ettiği vakit, kalben tövbe ve nedamet etmek iledir. Yoksa büyük günahları serbest işleyip istiğfar et-

memek ve aldırmamak, o imandan hissesi olmadığına delildir. Her ne ise...

Emirdağ Lâhikası -

3.DERS

İnsan, İman Nuru ile En Yüksek Mertebelere Çıkar

İnsan, nur-u iman ile a'lâ-yı illiyyîne çıkar; Cennet'e lâıyk bir kıymet alır. Ve zulmet-i küfür ile, esfel-i safilîne düşer; Cehennem'e ehil (olacak) bir vaziyete girer. Çünkü iman, insanı Sâni'-i Zülcelal'ine nisbet ediyor; iman, bir intisabdır. Öyle ise insan, iman ile insanda tezahür eden san'at-ı İlahiye ve nukuş-u esma-i Rabbaniye itibariyle bir kıymet alır. Küfür, o nisbeti kat'eder. O kat'dan san'at-ı Rabbaniye gizlenir. Kıymeti dahi yalnız madde itibariyle olur. Madde ise, hem fâniye, hem zâile, hem muvakkat bir hayat-ı hayvanî olduğundan, kıymeti hiç hükmündedir.

Bu sırrı bir temsil ile beyan edeceğiz. Meselâ: İnsanların san'atları içinde nasılkı maddenin kıymeti ile san'atın kıymeti ayrı ayrıdır. Bazan müsavi, bazan madde daha kıymettar, bazan oluyor ki; beş kuruşluk demir gibi bir maddede beş liralık bir san'at bulunuyor. Belki bazan, antika olan bir san'at, bir milyon kıymeti aldığı halde, maddesi beş kuruşta da değmiyor. İşte öyle antika bir san'at, antikacıların çarşısına gidilse, hârîka-pişe ve pek eski hünerver san'atkârına nisbet ederek o san'atkârı yâd etmekle ve o san'atla teşhir edilse, bir milyon fiatla satılır. Eğer kaba demirciler çarşısına gidilse, beş kuruşluk bir demir bahasına alınabilir.

İşte insan, Cenab-ı Hakk'ın böyle antika bir san'atıdır ve en nazik ve nazenin bir mu'cize-i kudretidir ki; insanı, bütün esmasının cilvesine mazhar ve nakışlarına medar ve kâinata bir misal-i musaggar suretinde yaratmıştır.

Eğer nur-u iman, içine girse, üstündeki bütün manidar nakışlar, o ışıkla okunur. O mü'min, şuur ile okur ve o intisabla okutur. Yani: "Sâni'-i Zülcelal'in masnuuyum, mahlukuyum, rahmet ve keremine mazharım" gibi manalarla insandaki san'at-ı Rabbaniye tezahür eder. Demek Sâniine intisabdan ibaret olan iman; insandaki bütün âsâr-ı san'atı izhar eder. İnsanın kıymeti, o san'at-ı Rabbaniyeye göre olur ve âyine-i Samedaniye itibariyledir. O halde şu ehemmiyetsiz olan insan, şu itibarla bütün mahlukat üstünde bir muhatab-ı İlâhî ve Cennet'e lâıyk bir misafir-i Rab-

banî olur.

Eğer kat'-ı intisabdan ibaret olan küfür, insanın içine girse; o vakit bütün o manidar nukuş-u esma-i İlahiye karanlığa düşer, okunmaz. Zira Sâni' unutulsa, Sânia müteveccih manevî cihetler de anlaşılmaz. Âdeta baş aşağı düşer. O manidar âlî san'atların ve manevî âlî nakışların çoğu gizlenir. Bâki kalan ve göz ile görülen bir kısmı ise; süflî esbaba ve tabiata ve tesadüfe verilip, nihayet sukut eder. Herbiri birer parlak elmas iken, birer sönük şişe olurlar. Ehemmiyeti yalnız madde-i hayvaniyeye bakar. Maddenin gayesi ve meyvesi ise; -dediğimiz gibi- kısacık bir ömürde hayvanatın en âcizi ve en muhtacı ve en kederlisi olduğu bir halde yalnız cüz'î bir hayat geçirmektir. Sonra tefessüh eder gider. İşte küfür, böyle mahiyet-i insaniyeyi yıkar, elmadan kömüre kalbeder.

23.Söz – 1. Nokta

4.DERS

Mü'min ile Kafirin Hayata Bakışları (2.Söz)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ¹

İmanda ne kadar büyük bir saadet ve nimet ve ne kadar büyük bir lezzet ve rahat bulunduğunu anlamak istersen; şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:

Bir vakit iki adam, hem keyif, hem ticaret için seyahate giderler. Biri hodbin, tali'siz bir tarafa; diğeri Hudabin, bahtiyar diğeri tarafa sülûk eder, giderler.

Hodbin adam, hem hodgâm, hem hodendiş, hem bedbîn olduğundan bedbînlik cezası olarak nazarında pek fena bir memlekete düşer. Bakar ki: Her yerde âciz bîçareler, zorba müdhiş adamların ellerinden ve tahribatlarından vaveylâ ediyorlar. Bütün gezdiği yerlerde böyle hazîn, elîm bir hali görür. Bütün memleket, bir matemhane-i umumî şeklini almış. Kendisi şu elîm ve muzlim haleti hissetmemek için sarhoşluktan başka çare bulamaz. Çünkü herkes ona düşman ve ecnebi görünüyor. Ve ortalıkta dahi, müdhiş cenazeleri ve me'yusane ağlayan yetimleri görür. Vicdanı, azab içinde kalır. Diğeri Hüdabîn, Hüdaperest ve Hakendiş, güzel ahlâklı idi ki: Nazarında pek güzel bir memlekete düştü. İşte bu iyi adam, girdiği memlekette bir umumî şenlik görüyor. Her tarafta bir sürur, bir şehîr-âyin, bir cezbe ve neş'e içinde zikirhaneler; herkes ona dost ve akraba görünür. Bütün memlekette yaşasınlar ve teşekkürler ile bir terhisat-ı umumiye şenliği görüyor. Hem tekbir ve tehlil ile mesrurane ahz-ı asker için bir davul, bir musikî sesi işitiyor. Evvelki bedbahtın hem kendi, hem umum halkın elemi ile müteallim olmasına bedel; şu bahtiyar, hem kendi, hem umum halkın süruru ile mesrur ve müferrah olur. Hem güzelce bir ticaret eline geçer, Allah'a şükreder. Sonra döner, öteki adama rastgelir. Halini anlar. Ona der: "Yahu sen divane olmuşsun. Batnındaki çirkinlikler, zahirine aksetmiş olmalı ki, gül-

1. Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. O takvâ sahipleri ki, görmedikleri halde Allah'a ve Onun bildirdiklerine İmân ederler. (Bakara Sûresi: 3.)

meyi ağlamak, terhisatı soymak ve talan etmek tevehhüm etmişsin. Ak-lını başına al, kalbini temizle. Tâ, şu musibetli perde senin nazarından kalsın, hakikatı görebilesin. Zira nihayet derecede âdil, merhametkâr, raiyet-perver, muktedir, intizam-perver, müşfik bir melikin memleketi, hem bu derece göz önünde âsâr-ı terakkiyat ve kemalât gösteren bir memleket, senin vehminin gösterdiği surette olamaz." Sonra o bedbah-tın aklı başına gelir, nedamet eder. "Evet, ben işretten divane olmuştum. Allah senden razı olsun ki, Cehennemî bir haletten beni kurtardın." der.

Ey nefsim! Bil ki: Evvelki adam kâfirdir veya fâsık-ı gafildir. Şu dünya, onun nazarında bir matemhane-i umumiyedir. Bütün zîhayat, firak ve zeval sillesiyle ağlayan yetimlerdir. Hayvan ve insan ise; ecel pençesiyle parçalanmış kimsesiz başıbozuklardır. Dağlar ve denizler gibi büyük mevcudat, ruhsuz, müdhiş cenazeler hükmündedirler. Daha bunun gibi çok elîm, ezici, dehşetli evham, küfründen ve dalaletinden neş'et edip, onu manen tazib eder. Diğer adam ise; mü'mindir. Cenab-ı Hâlık'ı tanır, tasdik eder. Onun nazarında şu dünya, bir zikirhane-i Rah-man, bir talimgâh-ı beşer ve hayvan ve bir meydan-ı imtihan-ı ins ü cân-dır. Bütün vefiyat-ı hayvaniye ve insaniye ise; terhisattır. Vazife-i hayatını bitirenler, bu dâr-ı fâniden, manen mesrurane, dağdağsız diğer bir âleme giderler. Tâ yeni vazifedarlara yer açılsın, gelip çalışsınlar. Bütün tevellüdat-ı hayvaniye ve insaniye ise; ahz-ı askere, silâh altına, vazife başına gelmektir. Bütün zîhayat, birer muvazzaf mesrur asker, birer müs-takim memnun memurlardır. Bütün sadâlar ise, ya vazife başlamasın-daki zikir ve tesbih ve paydostan gelen şükür ve tefrih veya işlemek neş'esinden neş'et eden nağamattır. Bütün mevcudat, o mü'minin naza-rında, Seyyid-i Kerim'inin ve Mâlik-i Rahîm'inin birer munis hizmetkârı, birer dost memuru, birer şirin kitabıdır. Daha bunun gibi pek çok latif, ulvî ve leziz, tatlı hakikatlar, imanından tecelli eder, tezahür eder.

Demek iman, bir manevî tûbâ-i Cennet çekirdeğini taşıyor. Küfür ise manevî bir zakkum-u Cehennem tohumunu saklıyor.

Demek selâmet ve emniyet, yalnız İslâmiyette ve imandadır. Öyle ise, biz daima:

¹ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَى دِيْنِ الْاِسْلَامِ وَ كَمَالِ الْاِيْمَانِ demeliyiz...

2.Söz

1. İslâm dinini ve mükemmel İmân nimetini ihsan ettiği için Allah'a hamd olsun.

GENÇLİK REHBERİNDEN DERSLER

1.DERS

Ahirzamanda Kendimizi Nasıl Kurtaracağız?

Bir kısım gençler tarafından şimdiki aldatıcı ve cazibedar lehviyat ve hevesatın hücumları karşısında "âhiretimizi ne suretle kurtaracağız" diye, Risale-i Nur'dan medet istediler. Ben de Risale-i Nur'un şahs-ı manevîsi namına onlara dedim ki: Kabir var, hiç kimse inkâr edemez. Herkes ister istemez oraya girecek. Ve oraya girmek için de üç tarzda üç yoldan başka yol yok.

Birinci yol: O kabir, ehl-i iman için bu dünyadan daha güzel bir âlemin kapısıdır.

İkinci yol: Âhireti tasdik eden, fakat sefahat ve dalalette gidenlere, bir haps-i ebedî ve bütün dostlarından bir tecrit içinde bir haps-i münferit, yalnız başına bir hapis kapısıdır. Öyle gördüğü ve itikat ettiği ve inandığı gibi hareket etmediği için öyle muamele görecektir.

Üçüncü yol: Âhirete inanmayan ehl-i inkâr ve dalalet için bir i'dam-ı ebedî kapısı... Yani hem kendisini, hem bütün sevdiklerini idam edecek bir darağacıdır. Öyle bildiği için, cezası olarak aynını görecektir. Bu iki şık bedihîdir, delil istemiyor, göz ile görünür.

Madem ecel gizlidir; her vakit ölüm, başını kesmek için gelebiliyor ve genç ihtiyar farkı yoktur. Elbette daima gözü önünde öyle büyük dehşetli bir mes'ele karşısında biçare insan; o idam-ı ebedî, o dipsiz, nihayetsiz haps-i münferitten kurtulmak çaresini aramak ve kabir kapısını bir âlem-i bâkiye, bir saadet-i ebediyeye ve âlem-i nura açılan bir kapıya kendi hakkında çevirmek hâdisesi; o insanın dünya kadar büyük bir meselesidir.

Bu kat'î hakikat, bu üç yol ile bulunduğu ve bu üç yolun da mezkûr üç hakikat ile olacağını ihbar eden yüz yirmi dört bin muhbir-i sadık, ellerinde nişane-i tasdik olan mu'cizeler bulunan enbiyalar ve o enbiyaların haber verdikleri aynı haberleri, keşf ve zevk ve şuhut ile tasdik eden

ve imza basan yüz yirmi dört milyon evliyanın aynı hakikate şahadetleri ve haddühesaba gelmeyen muhakkiklerin, kat'î delilleriyle -o enbiya ve evliyanın verdikleri aynı haberleri- aklen ilmelyakîn derecesinde ispat ettikleri ve yüzde doksan dokuz ihtimal-i kat'î ile "idam ve zindan-ı ebedîden kurtulmak ve o yolu saadet-i ebediyeye çevirmek, yalnız iman ve itaat iledir." diye ittifakken haber veriyorlar.

Acaba yüzde bir ihtimal-i helâket bulunan bir tehlike yolunda gitmemek için, bir tek muhbirin sözü nazara alınsa ve onun sözünü dinlemeyip o yolda giden adamın, endişe-i helâketten gelen elem-i manevî, onun yemek iştihasını kaçırdığı halde; böyle yüz binler sadık ve musaddak muhbirlerin yüzde yüz ihtimal ile, dalalet ve sefahet göz önündeki kabir darağacına ve ebedî haps-i münferidine kat'î sebep olduğunu ve iman, ubudiyet yüzde yüz ihtimal ile o darağacını kaldırıp, o haps-i münferidi kapatıp, şu göz önündeki kabri, bir hazine-i ebediyeye, bir saray-ı saadete açılan bir kapıya çeviriyor diye ihbar eden ve emarelerini ve âsârlarını gösterdikleri halde, bu acip ve garip ve dehşetli ve azametli mesele karşısında bulunan bîçare insan ve bahusus Müslüman eğer iman ve ubudiyeti olmazsa, bütün dünya saltanatı ve lezzeti bir tek insana verilse; acaba o göz önündeki, her vakit oraya çağrılmasına nöbetini bekleyen bir insana verdiği o endişeden gelen elîm elemi kaldırabilir mi? Sizden soruyorum.

Madem ihtiyarlık, hastalık, musibet ve her tarafta vefiyatlar o dehşetli elemi değişiyorlar ve ihtar ediyorlar. Elbette o ehl-i dalalet ve sefahat yüz bin lezzeti ve zevki alsa da, yine o manevî bir cehennem kalbinde yaşar ve yakar. Fakat pek kalın gaflet sersemliği muvakkaten hissettirmez.

Madem ehl-i iman ve taat, göz önünde gördüğü kabri bir hazine-i ebediyeye, bir saadet-i lâyezalîye kendisi hakkında bir kapı olduğunu ve o ezeli mukadderat piyangosundan milyarlar altın ve elmasları kazandıracak bir bilet dahi iman vesikasıyla ona çıkmış. Her vakit "Gel biletini al!" diye beklemesinden derin, esaslı, hakikî lezzet ve zevk-i manevî öyle bir lezzettir ki; eğer tecessüm etse ve o çekirdek bir ağaç olsa, o adama hususî bir cennet hükmüne geçtiği halde; o zevk ve lezzet-

i azîmeyi terk edip, gençlik saikasıyla, o hadsiz elemeler ile âlûde zehirli bir bala benzeyen sefihane ve heveskârane muvakkat bir lezzet-i gayr-ı meşruayı ihtiyar eden, hayvandan yüz derece aşağı düşer. Ecnebi din-sizleri gibi de olamaz. Çünkü onlar, peygamberi inkâr etseler, diğerlerini tanıyabilirler. Peygamberleri bilmeseler de Allah'ı tanıyabilirler. Allah'ı bilmeseler de kemalâta medar olacak bazı güzel hasletler bulunabilir. Fakat bir müslüman; hem enbiyayı, hem Rabbini, hem bütün kemalâtı Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm vasıtasıyla biliyor. Onun terbiyesini bırakan ve zincirinden çıkan daha hiçbir peygamberi (A.S.) tanımaz ve Allah'ı da tanımaz. Ve ruhunda kemalâtı muhafaza edecek hiçbir esasatı bilemez. Çünkü peygamberlerin en âhiri ve en büyükleri ve dini ve daveti umum nev'-i beşere baktığı için ve mu'cizatça ve dince umuma faik ve bütün nev'-i beşere bütün hakaikte üstatlık edip, on dört asırda parlak bir surette ispat eden ve nev'-i beşerin medar-ı ıftiharı bir zâtın terbiye-i esasiyelerini ve usûl-ü dinini terk eden, elbette hiçbir ci-hette bir nur, bir kemal bulamaz. Sukut-u mutlaka mahkûmdur.

İşte ey hayat-ı dünyeviye'nin zevkine müptela ve endişe-i istikbal ile istikbalini ve hayatını temin için çabalayan bîçareler! Dünyanın lezzetini, zevkini, saadetini, rahatını isterseniz; meşru dairedaki keyfe iktifa ediniz. O, keyfinize kâfidir. Haricinde ve gayr-ı meşru dairedaki bir lezzetin içinde bin elem olduğunu sâbık beyanatta elbette anladınız. Eğer mazi, yani geçmiş zamanın hâdisatını, sinema ile hâlihazırda gösterdikleri gibi; istikbaldeki ahval dahi, meselâ elli sene sonraki halleri bir sinema ile gösterilse idi, ehl-i sefahat şimdiki güldüklerine yüz binlerce nefrin ve nefret edip ağlayacaklardı. Dünya ve âhirette ebedî ve daimî süruru isteyen, iman dairesindeki terbiye-i Muhammediyeyi (A.S.M.) kendine rehber etmek gerektir.

Onüçüncü Söz'ün İkinci Makamı – syf 232

2.DERS

Bir Zaman Eskişehir Hapishanesinin Penceresinde Oturmuştum

Karşısında bulunan Lise mektebinin büyük kızları onun avlusunda gülerek raks ederken, onları, o dünya cennetinde cehennem hûrileri hükümünde gördüm. Fakat birden elli sene sonraki vaziyetleri bana göründü. Onların gülmeleri elîm ağlamaları suretini aldı. Ondan bu gelen hakikat inkişaf etti. Yani, elli sene sonraki hallerini manevî ve hayalî bir sinema ile gördüm ki: O gülen altmış kızdan ellisi; kabirde azab çekiyorlar, toprak olmuşlar. Ve on tanesi, yetmiş yaşında çirkinleşmiş, herkesin nazar-ı nefretini celbediyorlar. Ben de onlara ağladım.

Fitne-i âhırzamanın mahiyeti bana göründü ki; o fitnenin en dehşetlisi ve cazibedarı, kadınların yüz­süz yüzünden çıkıyor. İhtiyarı selbedip, pervane gibi sefahet ateşine atıyor. Ve bir dakika hayat-ı dünyeviyeyi, senelerle hayat-ı bâkiyeye tercih ettiriyor.

Ben bir gün sokağa bakarken, o fitnenin tesirli bir nümunesini hissettim. Gençlere çok acıdım. Dedim: "Bu bîçareler kendilerini, bu mık-natıs gibi cezbedici fitnenin ateşinden kurtaramazlar." diye düşünürken; birden, o fitneyi ateşlendiren ve talim eden irtidatkâr bir şahs-ı manevî önümde tecessüm etti. Ben de ona ve ondan ders alan mülhidlere dedim:

Ey cehennem hûrileri ile zevklenmek yolunda dinini feda eden ve sefihane dalaleti severek irtikâb eden ve hevesat-ı nefsiye lezzeti yolunda dinsizliği ve ilhadı kabul eden ve hayatı perestiş edip ölümden şiddetli korkan ve kabri hatırına getirmek istemeyen ve irtidada yüz tutan bedbaht!... Kat'iyyen bil ki: Dinsizlik cihetiyle senin bu koca dünya; bu saatten evvel ve bu dakikadan sonra, bil'umum senin bu kâinatın ve mazi ve müstakbelin ve geçmiş nev'in ve cinsin ve gelecek mahluklar ve nesiller ve gitmiş dünyalar ve milletler ve gelen insanlar ve taifeler tamamen madum ve ölüdürler. İşte insaniyet ve akıl cihetiyle alâkadar olduğun bütün o seyyar dünyalar ve seyyal kâinatlar, mütemadiyen senin dalaletin suretiyle, senin başına dünya dolusu dehşetli ve hadsiz ölümlerin şiddetli elemelerini yağıdırıyor. Senin şuurun varsa, kalbini ya-

kıyor. Ruhun varsa, yandırıyor. Aklın sönmemiş ise, gamlar içinde boğuyor. Eğer bir saatçık sarhoşça sefahetin ve pis lezzetin bu nihayetsiz gamlara, hüznölere, elemölere mukabil gelebilirse o sefahette kal... Yoksa, aklını başına al! O manevî cehennemden kurtulmak ve imanının bu dünyada dahi temin ettiğı bir manevî cennete girmek ve saadet-i hayatiyeyi tatmak için, Kur'anın dersini dinle. Cüz'î, fânî bir dakika lezzeti; küllî, bâkî, daimî, imanî lezzetler ile mübadele et...

Hem deme ki: "Ben hayvan gibi hayatımı geçireceğim." Çünkü hayvana nisbeten mazi, müstakbel gayb hükmündedir. Cenab-ı Hakîm-i Rahîm o gaybı onlara bildirmemekle, onları hadsiz elemölerden kurtarmış. Hattâ kesilmek için yatırılan bir tavuk, hiçbir elem ve hüznöl hissetmez. Bıçak kestiğı vakit hissetmek ister, fakat his gider, o elemölde kurtulur. Demek Cenab-ı Hakk'ın gayet büyük ve mükemmel bir rahmeti, re'feti ve şefkati, gaybı bildirmemektedir. Bilhassa masum hayvanlar hakkında daha tamdır. Demek sefihane lezzette, sen hayvanlara yetişemezsin. Binler derece aşağı düşersin. Çünkü hayvana nisbeten gaybî olan şeyleri senin aklın görüyor, elemöl alıyor. Setr-i gaybda bulunan istirahat-ı tammeden bilküllüye mahrumsun.

Hem senin medar-ı fahrin olan uhuvvet ve hürmet ve hamiyet gibi güzel hasletlerin; incecik bir zamana, büyük bir sahradan bir parmak kadar yere inhisar ve hadsiz zamanda yalnız hazır saate mahsus olduğundan, sun'î ve muvakkat ve sahtekâr ve asılsız ve gayet cüz'î olup, senin insaniyetin ve kemalâtın o nisbette küçölür, hiçe iner. Fakat iman ehlinin uhuvveti ve hürmeti ve muhabbeti ve hamiyeti, iman cihetiyle mevcud bulunan mazi ve müstakbeli ihata ettiğinden, insaniyeti ve kemalâtı o nisbette teali eder. Hem senin dünyaca muvaffakiyetin, elmasçı ve divane olmuş bir Yahudinin cam parçalarını elmas fiatıyla aldığı gibi; sen de küçölük, kısacık bir zamana, bir hayata, uzun ve daimî ve geniş bir hayatın fiatını verdiğin için, elbette o had dairesinde galebe edersin. Bir dakikaya bir sene kadar şiddetli hırs, muhabbet, intikam gibi hissiyatla müteveccih olduğun için, ehl-i diyanete muvakkaten tefevvuk edersin.

Hem senin aklın, ruhun, kalbin, duyguların ulvî vazifelerini bırakıp,

süflî nefsin ve pis hevesin rezil işlerine iştirak ve yardım ettiklerinden, ehl-i imana dünyada galebe edersin. Ve zahirde daha sevimli görünürsün. Çünkü senin akıl ve kalb ve ruhun gayet derecede tedenni ve tereddi ve sukut edip, pis heves ve rezil nefse inkılab etmişler, mesholmuşlar. Elbette bu cihette, sana Cehennem'i ve mazlum ehl-i imana Cennet'i kazandıran bir muvakkat galeben olacak.

Asa-yı Musa – 3. Mesele

3.DERS

Ahırzamanın Fitnesinde En Dehşetli Rolü Oynayan Kadınlardır

Ahırzamanın fitnesinde en dehşetli rolü oynayan, taife-i nisaiye ve onların fitnesi olduğu hadîsin rivayetlerinden anlaşılıyor. Evet nasıllı tarihlerde, eski zamanlarda "Amazonlar" namında gayet silâhşör kadınlardan mürekkeb bir taife-i askeriye olarak hârika harbler yaptıkları naklediliyor. Aynen öyle de: Bu zamanda zındıka dalaleti, İslâmiyete karşı muharebesinde, nefsi emmarenin plânıyla, Şeytan kumandasına verilen fırkalardan en dehşetlisi; yarım çıplak hanımlardır ki, açık bacağıyla dehşetli bıçaklarla ehl-i imana taarruz edip saldırıyorlar. Nikâh yolunu kapamağa, fuhuşhane yolunu genişlettirmeğe çalışarak; çokların nefislerini birden esir edip, kalb ve ruhlarını kebair ile yaralıyorlar. Belki o kalblerden bir kısmını öldürüyorlar. Birkaç sene namahrem hevesatına göstermenin tam cezası olarak; o bıçaklı bacaklar Cehennem'in odunları olup, en evvel o bacaklar yanacaklarını ve dünyada emniyet ve sadakatı kaybettiği için, hilkaten çok istediği ve fitraten çok muhtaç olduğu münasib kocayı daha bulamaz. Bulsa da başına bela bulur. Hattâ bu hâlin neticesi olarak o âhırzamanda, bazı yerlerde nikâha rağbetsizlik ve riayetsizlik yüzünden, kırk kadına bir erkek nezaret edecek derecede ehemmiyetsiz, sahipsiz, kıymetsiz bir surete gireceği, hadîsin rivayetinden anlaşılıyor.

Madem hakikat budur. Ve madem her güzel, güzelliğini sever ve elinden geldiği kadar muhafaza etmek ister ve bozulmasını istemez. Ve madem güzellik bir nimettir. Nimete şükredilse manen ziyadeleşir. Şükredilmezse değişir, çirkinleşir. Elbette akı varsa, hüsün ve cemalini günahları kazanmak ve kazandırmak ve çirkin ve zehirli yapmak ve o nimeti küfran ile medar-ı azab bir surete çevirmekten bütün kuvvetiyle kaçacak. Ve o fâni, beş-on senelik cemali bâkileştirmek için, meşru' bir tarzda istimal ile, o nimete şükredecek. Yoksa ihtiyarlıkta uzun zaman istiskale maruz kalıp, me'yusane ağlayacak.

Eğer terbiye-i İslâmiye dairesinde, adab-ı Kur'aniye zînetiyle o

cemal güzelleştirilse; o fâni hüsun, manen bâki kalacağı ve Cennet'te hûrilerin cemalinden daha şirin ve daha parlak bir tarzda kendine verileceği hadîste kat'iyyetle sabittir. Eğer o güzelin zerre mikdar akli varsa, bu güzel ve parlak ve ebedî neticeyi elinden kaçırmayacak...

4. DERS

Birkaç Bîçare Gençlere Verilen Bir Tenbih, Bir Ders, Bir İhtardır

Bir gün yanıma parlak birkaç genç geldiler. Hayat ve gençlik ve hevesat cihetinden gelen tehlikelerden sakınmak için tesirli bir ihtar almak isteyen bu gençlere, ben de eskiden Risale-i Nur'dan meded isteyen gençlere dediğim gibi dedim ki:

Sizdeki gençlik kat'iyyen gidecek. Eğer siz daire-i meşruada kalmazsanız, o gençlik zayı' olup başınıza hem dünyada, hem kabirde, hem âhirette kendi lezzetinden çok ziyade belalar ve elemeler getirecek. Eğer terbiye-i İslâmiye ile o gençlik nimetine karşı bir şükür olarak iffet ve namusluluk ve taatte sarfetseniz, o gençlik manen bâki kalacak ve ebedî bir gençlik kazanmasına sebep olacak.

Hayat ise, eğer iman olmazsa veyahut isyan ile o iman tesir etmezse; hayat, zahirî ve kısacık bir zevk ve lezzetle beraber, binler derece o zevk ve lezzetten ziyade elemeler, hüznler, kederler verir. Çünkü insanda akıl ve fikir olduğu için, hayvanın aksine olarak hazır zamanla beraber geçmiş ve gelecek zamanlarla da fitraten alâkadardır. O zamanlardan dahi hem elem, hem lezzet alabilir. Hayvan ise, fikri olmadığı için, hazır lezzetini, geçmişten gelen hüznler ve gelecekte gelen korkular, endişeler bozmuyor. İnsan ise, eğer dalalet ve gaflete düşmüş ise, hazır lezzetine geçmişten gelen hüznler ve gelecekte gelen endişeler o cüz'î lezzeti cidden acılaştırıyor, bozuyor. Hususan gayr-ı meşru ise, bütün bütün zehirli bir bal hükmündedir. Demek hayvandan yüz derece, lezzet-i hayat noktasında aşağı düşer. Belki ehl-i dalaletin ve gafletin hayatı, belki vücudu, belki kâinatı; bulunduğu gündür. Bütün geçmiş zaman ve kâinatlar, onun dalaleti noktasında madumdur, ölmüştür. Akıl alâkadarlığı ile ona zulmetler, karanlıklar veriyor. Gelecek zamanlar ise, itikadsızlığı cihetiyle yine madumdur. Ve ademle hasıl olan ebedî firaklar, mütemadiyen onun fikir yoluyla hayatına zulmetler veriyorlar.

Eğer iman hayata hayat olsa; o vakit hem geçmiş, hem gelecek zamanlar imanın nuruyla ışıklanır ve vücud bulur. Zaman-ı hazır gibi ruh

ve kalbine iman noktasında ulvî ve manevî ezvakı ve envâr-ı vücudiyeyi veriyor. Bu hakikatın, İhtiyar Risalesi'nde Yedinci Rica'da izahı var. Ona bakmalısınız.

İşte hayat böyledir. Hayatın lezzetini ve zevkini isterseniz, hayatınızı iman ile hayatlandırınız ve feraizle zînetlendiriniz ve günahlardan çekinmekle muhafaza ediniz. Her gün ve her yerde ve her vakit vefiyatların gösterdikleri dehşetli hakikat-ı mevt ise, size -başka gençlere söylediğim gibi- bir temsil ile beyan ediyorum:

Meselâ, burada gözünüz önünde bir darağacı dikilmiş. Onun yanında bir piyango (fakat pek büyük bir ikramiye biletleri veren) dairesi var. Biz buradaki on kişi alâküllihal, ister istemez, hiç başka çare yok, oraya davet edileceğiz, bizi çağıracaklar. Ve çağırma zamanı gizli olmasından her dakika, ya "Gel i'dam biletini al, darağacına çık!" veyahut "Gel, milyonlar altın kazandıran bir ikramiye bileti sana çıkmış gel, al!" demelerini beklerken, birden kapıya iki adam geldi. Biri yarı çıplak güzel ve aldatıcı bir kadın, elinde zahiren gayet tatlı, fakat zehirli bir helva getirip yedirmek istiyor. Diğer biri de; aldatmaz ve aldanmaz ciddî bir adam, o kadının arkasından girdi. Dedi ki: "Size bir tılsım, bir ders getirdim. Bunu okusanız, o helvayı yemezseniz, o darağacından kurtulursunuz. Bu tılsım ile emsalsiz ikramiye biletini alırsınız. İşte bu darağacında zâten gözünüzle görüyorsunuz ki, bal yiyenler oraya giriyorlar ve oraya girinceye kadar o helvanın zehirinden dehşetli karın sancısı çekiyorlar ve o büyük ikramiye biletini alanlar çendan görünmüyorlar ve zahiren onlar da o darağacına çıktıkları görünüyor. Fakat onlar asılmadıklarını, belki oradan kolayca ikramiye dairesine girmek için basamak yaptıklarını milyonlar şahidler var, haber veriyorlar. İşte pencerelerden bakınız. En büyük memurlar ve bu işle alâkadar büyük zâtlar yüksek sesle ilân ediyorlar ve haber veriyorlar ki; o darağacına gidenleri aynelyakîn gözünüz ile gördüğünüz gibi, bu ikramiye biletini tılsımcılar aldıklarını hiç şek ve şübhesiz gündüz gibi kat'î biliniz." dedi.

İşte bu temsil gibi zehirli bir bal hükmünde olan gayr-ı meşru dairedeki gençliğin sefahetkârane zevkleri, hazine-i ebediyenin ve saadet-

i sermediyenin bileti ve vesikası olan imanı kaybettiği için, darağacı hükmünde olan ölüm ve ebedî zulümat kapısı olan kabrin musibetine, aynen zahiren görüldüğü gibi düşer ve ecel gizli olduğu için genç, ihtiyar farketmeyerek her vakit ecel cellâdı, başını kesmek için gelebilir. Eğer o zehirli bal hükmünde olan hevesat-ı gayr-ı meşruayı terkedip, tılsım-ı Kur'anî olan iman ve feraizi elde etmekle ve fevkalâde mukadderat-ı beşer piyangosundan çıkan saadet-i ebediye hazinesi biletini alacağına, yüzyirmidört bin Enbiya Aleyhimüsselâm ile beraber hadd ü hesaba gelmeyen ehl-i velayet ve ehl-i hakikat müttefikan haber veriyorlar ve âsârını gösteriyorlar.

Elhasıl, gençlik gidecek. Sefahette gitmiş ise, hem dünyada, hem âhirette, binler bela ve elemeler netice verdiğini ve öyle gençler ekseriyetle sû'-i istimal ile, israfat ile gelen evhamlı hastalıkla hastahanelere ve taşkınlıklarıyla hapishanelere veya sefaletanelere ve manevî elemelerden gelen sıkıntılarla meyhanelere düşeceklerini anlamak isterseniz; hastahanelerden ve hapishanelerden ve kabristanlardan sorunuz. Elbette hastahanelerin ekseriyetle lisan-ı halinden, gençlik saikasıyla israfat ve sû'-i istimalden gelen hastalıktan eninler, eyvahlar işittiğiniz gibi; hapishanelerden dahi, ekseriyetle gençliğin taşkınlık saikasıyla gayr-ı meşru dairedeki hareketin tokatlarını yiyen bedbaht gençlerin teessüflerini işiteceksiniz. Ve kabristanda ve mütemadiyen oraya girenler için kapıları açılıp kapanan o âlem-i berzahta -ehl-i keşfelkuburun müşahedatıyla ve bütün ehl-i hakikatın tasdikıyla ve şehadetiyle- ekser azablar, gençlik sû'-i istimalâtının neticesi olduğunu bileceksiniz. Hem nev'-i insanın ekseriyetini teşkil eden ihtiyarlardan ve hastalardan sorunuz. Elbette ekseriyet-i mutlaka ile esefler, hasretler ile "Eyvah gençliğimizi bâdiheva, belki zararlı zayı' ettik. Sakın bizim gibi yapmayınız." diyecekler. Çünkü beş-on senelik gençliğin gayr-ı meşru zevki için, dünyada çok seneler gam ve keder ve berzahta azab ve zarar ve âhirette cehennem ve sakar belasını çeken adam, en acınacak bir halde olduğu halde ¹الرَّاضِي بِالضَّرَرِ لَا يَنْظُرُ لَهُ sırrıyla hiç acınmaya müstehak olamaz. Çünkü za-

1. Dinî bir kaide.

rara rızasıyla girene merhamet edilmez ve lâıyk değildir. Cenab-ı Hak bizi ve sizi, bu zamanın cazibedar fitnesinden kurtarsın ve muhafaza eylesin, amin...

13. Söz – İkinci Makam

5.DERS

Helal Dairesi Keyfe Kâfidir

Gençlik Rehberinde izah edildiği gibi, gençlik hiç şüphe yok ki gidecek. Yaz güne ve kışa yer vermesi ve gündüz akşama ve geceye değişmesi kat'iyetinde, gençlik dahi ihtiyarlığa ve ölüme geçecek.

Eğer o fâni ve geçici gençliğini iffetle hayrata istikamet dairesinde sarf etse, onunla ebedî, bâki bir gençliği kazanacağını bütün semâvî fermanlar müjde veriyorlar.

Eğer sefahete sarf etse, nasıl ki bir dakika hiddet yüzünden bir katl, milyonlar dakika hapis cezasını çektirir; öyle de, gayr-ı meşru dairedaki gençlik keyifleri ve lezzetleri, âhiret mes'uliyetinden ve kabir azabından ve zevâlinde gelen teessüflerden ve günahlardan ve dünyevî mücazatlarından başka, aynı lezzet içinde o lezzetten ziyade elemeler olduğunu aklı başında her genç tecrübeyle tasdik eder. Meselâ, haram sevmekte, bir kıskançlık eleme ve firak eleme ve mukabele görmemek eleme gibi çok ârızalarla o cüz'î lezzet zehirli bir bal hükmüne geçer. Ve o gençliğin su-iistimâliyle gelen hastalıkla hastahanelere ve taşkınlıklarıyla hapishanelere ve kalb ve ruhun gıdasızlık ve vazifesizliğinden neş'et eden sıkıntılarla meyhanelere, sefahethanelere veya mezaristana düşeceklerini bilmek istersen, git hastahanelerden ve hapishanelerden ve meyhanelerden ve kabristandan sor. Elbette, ekseriyetle gençlerin gençliğinin su-iistimalinden ve taşkınlıklarından ve gayr-ı meşru keyiflerin cezası olarak gelen tokatlardan eyvahlar ve ağlamalar ve esefler işiteceksin.

Eğer istikamet dairesinde gitse, gençlik gayet şirin ve güzel bir nimet-i İlâhiye ve tatlı ve kuvvetli bir vasıta-i hayrat olarak âhirette gayet parlak ve bâki bir gençlik netice vereceğini, başta Kur'ân olarak çok kat'î âyâtıyla bütün semâvî kitaplar ve fermanlar haber verip müjde ediyorlar.

Madem hakikat budur. Ve madem helâl dairesi keyfe kâfidir. Ve madem haram dairesindeki bir saat lezzet, bazan bir sene ve on sene

hapis cezasını çektirir. Elbette, gençlik nimetine bir şükür olarak, o tatlı nimeti iffetle, istikamette sarf etmek lâzım ve elzemdir.

Asa-yı Musa – Beşinci Mesele

İBADET DERSLERİ

1.DERS

Allah'ın Bizim İbadetimize İhtiyacı Var mı ki Kur'ân'da Şiddetli ve İsrarla Terk Edeni Cehennem Gibi Dehşetli Bir Cezayla Tehdit Ediyor?

Elcevap: Evet Cenab-ı Hak senin ibadetine, belki hiçbir şeye muhtaç değil. Fakat sen ibadete muhtaçsın, manen hastasın. İbadet ise, manevî yaralarına tiryaklar hükmünde olduğunu çok risalelerde isbat etmişiz. Acaba bir hasta, o hastalık hakkında, şefkatli bir hekimin ona nâfi' ilâçları içirmek hususunda ettiği ısrara mukabil, hekime dese: "Senin ne ihtiyacın var, bana böyle ısrar ediyorsun?" Ne kadar manasız olduğunu anlarsın.

Amma Kur'ânın, terk-i ibadet hakkında şiddetli tehdidatı ve dehşetli cezaları ise; nasıl ki bir padişah, raiyetinin hukukunu muhafaza etmek için; âdi bir adamın, raiyetinin hukukuna zarar veren bir hatasına göre, şiddetli cezaya çarpar. Öyle de; ibadeti ve namazı terk eden adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in raiyeti hükmünde olan mevcudatın hukukuna ehemmiyetli bir tecavüz ve manevî bir zulüm eder. Çünkü mevcudatın kemalleri, Sâni'a müteveccih yüzlerinde tesbih ve ibadet ile tezahür eder. İbadeti terk eden, mevcudatın ibadetini görmez ve göremez, belki de inkâr eder. O vakit ibadet ve tesbih noktasında yüksek makamda bulunan ve her biri birer mektub-u Samedanî ve birer âyine-i esma-i Rabbanîye olan mevcudatı; âlî makamlarından tenzil ettiğinden ve ehemmiyetsiz, vazifesiz, camid, perişan bir vaziyette telakki ettiğinden, mevcudatı tahkir eder; kemalâtını inkâr ve tecavüz eder.

Evet, herkes, kâinatı kendi âyinesiyle görür. Cenab-ı Hak insanı kâinat için bir mikyasa, bir mizan suretinde yaratmıştır. Her insan için, bu âlemde hususî bir âlem vermiş. O âlemin rengini, o insanın itikad-ı kalbîsine göre gösteriyor. Meselâ; gayet me'yus ve matemli olarak ağlayan bir insan, mevcudatı ağlar ve me'yus suretinde görür; gayet sürurlu ve neş'eli, müjdeli ve kemal-i neş'esinden gülen bir adam, kâinatı neş'eli, güler gördüğü gibi; mütefekkirane ve ciddî bir surette ibadet ve tesbih eden adam, mevcudatın hakikaten mevcut ve muhakkak olan ibadet ve

tesbihatlarını bir derece keşfeder ve görür. Gafletle veya inkârla ibadeti terk eden adam; mevcudatı, hakikat-ı kemalâtına tamamıyla zıt ve muhalif ve hata bir surette tevehhüm eder ve manen onların hukukuna tecavüz eder. Hem o târik-üs salât, kendi kendine mâlik olmadığı için, kendi mâlikinin bir abdi olan kendi nefesine zulmeder. Onun maliki, o abdinin hakkını, onun nefs-i emmaresinden almak için, dehşetli tehdid eder. Hem netice-i hilkatı ve gaye-i fitratı olan ibadeti terk ettiğinden, hikmet-i İlahiye ve meşiet-i Rabbaniyeye karşı bir tecavüz hükmüne geçer. Onun için cezaya çarpılır.

Elhasıl: İbadeti terk eden, hem kendi nefesine zulmeder; -nefsi ise, Cenab-ı Hakk'ın abdi ve memluküdür- hem kâinatın hukuk-u kemalâtına karşı bir tecavüz, bir zulümdür. Evet, nasıl ki küfür, mevcudata karşı bir tahkirdir; terk-i ibadet dahi, kâinatın kemalâtını bir inkârdır. Hem hikmet-i İlahiyeye karşı bir tecavüz olduğundan, dehşetli tehdide, şiddetli cezaya müstehak olur.

İşte bu istihkakı ve mezkûr hakikati ifade etmek için, Kur'ân-ı Mu'ciz-ül Beyan mu'cizane bir surette o şiddetli tarz-ı ifadeyi ihtiyar ederek, tam tamına hakikat-ı belâgat olan mutabık-ı mukteza-yı hale mutabakat ediyor.

23.Lema – Hâtime – syf 444

2.DERS

Namaz İyidir. Fakat Hergün Hergün Beşer Defa Kılmak Çoktur. Bitmediğinden Usanç Veriyor

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا¹

Bir zaman sinnen, cismen, rütbeten büyük bir adam bana dedi: "Namaz iyidir. Fakat her gün her gün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor."

O zatın o sözünden hayli zaman geçtikten sonra, nefsimi dinledim. İşittim ki, aynı sözleri söylüyor ve ona baktım gördüm ki; tembellik kulağıyla şeytandan aynı dersi alıyor. O vakit anladım: O zât o sözü, bütün nüfus-u emmarenin namına söylemiş gibidir veya söylettirilmiş tir. O zaman ben dahi dedim: "Madem nefsim emmaredir. Nefsini ıslah etmeyen, başkasını ıslah edemez. Öyle ise, nefsimden başlarım."

Dedim: Ey nefis! Cehl-i mürekkep içinde, tembellik dōşeğinde, gaflet uykusunda söylediğin şu söze mukabil "beş ikaz"ı benden işit.

Birinci ikaz: Ey bedbaht nefsim! Acaba ömrün ebedî midir! Hiç kat'î senedin var mı ki, gelecek seneye belki yarına kadar kalacaksın? Sana usanç veren, tevehhüm-ü ebediyettir. Keyif için, ebedî dünyada kalacak gibi nazlanıyorsun. Eğer anlasa idin ki, ömrün azdır hem faidesiz gidiyor. Elbette onun yirmi dörtten birisini, hakikî bir hayat-ı ebediyenin saadetine medar olacak bir güzel ve hoş ve rahat ve rahmet bir hizmete sarf etmek; usanmak şöyle dursun, belki ciddî bir iştiaç ve hoş bir zevki tahrike sebep olur.

İkinci ikaz: Ey şikem-perver nefsim! Acaba her gün her gün ekmek yersin, su içersin, havayı teneffüs edersin; sana onlar usanç veriyor mu? Madem vermiyor; çünkü ihtiyaç tekerrür ettiğinden, usanç değil

1. Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Şüphesiz namaz, müminler üzerine belli vakitler için farz olarak yazılmıştır. (Nisâ Sûresi: 103.)

belki telezzüz ediyorsun. Öyle ise: Hane-i cismimde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası, ruhumun âb-ı hayatı ve latife-i Rabbaniyemin hava-yı nesimini cezb ve celbeden namaz dahi, seni usandırmamak gerektir. Evet, nihayetsiz teessürat ve elemlere maruz ve müptela ve nihayetsiz telezzüzata ve emellere meftun ve pürsevdâ bir kalbin kut ve kuvveti; her şeye kadir bir Rahîm-i Kerim'in kapısını niyaz ile çalmakla elde edilebilir. Evet, şu fâni dünyada kemal-i süratle vaveylâ-yı firakı koparan giden ekser mevcudatla alâkadar bir ruhun âb-ı hayatı ise; her şeye bedel bir Mabud-u Bâki'nin, bir Mahbub-u Sermedî'nin çeşme-i rahmetine namaz ile teveccüh etmekle içilebilir. Evet, fıtraten ebediyeti isteyen ve ebed için halk olunan ve ezeli ve ebedî bir zâtın âyinesi olan ve nihayetsiz derecede nazik ve letafetli bulunan zîşuur bir sırr-ı insanî, zînur bir latife-i Rabbaniye; şu kasavetli, ezici ve sıkıntılı, geçici ve zulümatlı ve boğucu olan ahval-i dünyeviye içinde, elbette teneffüse pek çok muhtaçtır ve ancak namazın penceresiyle nefes alabilir.

Üçüncü ikaz: Ey sabırsız nefsim! Acaba geçmiş günlerdeki ibadet külfetini ve namazın meşakkatini ve musibet zahmetini, bugün düşünüp muzdarib olmak, hem gelecek günlerdeki ibadet vazifesini ve namaz hizmetini ve musibet elemini, bugün tasavvur edip sabırsızlık göstermek hiç kâr-ı akıl mıdır?

Şu sabırsızlıkta misalin şöyle bir sersem kumandana benzer ki: Düşmanın sağ cenah kuvveti onun sağındaki kuvvetine iltihak etmiş ve ona taze bir kuvvet olduğu halde; o tutar mühim bir kuvvetini sağ cenaha gönderir, merkezi zayıflştırır. Hem sol cenahta düşmanın askeri yok iken ve daha gelmeden, büyük bir kuvvet gönderir, "Ateş et!" emrini verir. Merkezi bütün bütün kuvvetten düşürtür. Düşman işi anlar, merkeze hücum eder; tarümar eder.

Evet, buna benzersin. Çünkü geçmiş günlerin zahmeti, bugün rahmete kalbolmuş; elemini gitmiş, lezzeti kalmış. Külfeti, keramete iltihak ve meşakkati, sevaba inkılab etmiş. Öyle ise ondan usanç almak değil, belki yeni bir şevk, taze bir zevk ve devamâ ciddî bir gayret almak lâzım gelir. Gelecek günler ise madem gelmemişler. Şimdiden düşünüp usanmak ve fütur getirmek; aynen o günlerde açlığı ve susuzluğu ile bugün

düşünüp bağırıp çağırmak gibi bir divaneliktir.

Madem hakikat böyledir. Âkıl isen, ibadet cihetinde yalnız bugünü düşün ve onun bir saatini, ücreti pek büyük, külfeti pek az, hoş ve güzel ve ulvî bir hizmete sarf ediyorum, de. O vakit senin acı bir füturun, tatlı bir gayrete inkılâp eder.

İşte ey sabırsız nefsim! Sen üç sabır ile mükellefsin. Birisi: Taat üstünde sabırdır. Birisi: Masiyetten sabırdır. Diğeri: Musibete karşı sabırdır. Aklın varsa, şu üçüncü ikazdaki temsilde görünen hakikati rehber tut. Merdane "Ya Sabur" de, üç sabrı omzuna al. Cenab-ı Hakk'ın sana verdiği sabır kuvvetini eğer yanlış yolda dağıtmazsan, her meşakkate ve her musibete kâfi gelebilir ve o kuvvetle dayan.

Dördüncü ikaz: Ey sersem nefsim! Acaba şu vazife-i ubudiyet neticesiz midir, ücreti az mıdır ki, sana usanç veriyor? Hâlbuki bir adam sana birkaç para verse veyahut seni korkutsa, akşama kadar seni çalıştırır ve fütursuz çalışırsın. Acaba bu misafirhane-i dünyada aciz ve fakir kalbine kut ve gına ve elbette bir menzilin olan kabrinde gıda ve ziya ve herhalde mahkemen olan Mahşer'de senet ve berat ve ister istemez üstünden geçilecek Sırat Köprüsü'nde nur ve burak olacak bir namaz, neticesiz midir veyahut ücreti az mıdır?

Bir adam sana yüz liralık bir hediye vaat etse, yüz gün seni çalıştırır. Hulfulvaat edebilir o adama itimat edersen, fütursuz işlersin. Acaba hulfulvaat hakkında muhal olan bir zât, Cennet gibi bir ücreti ve saadet-i ebediye gibi bir hediye seni vaat etse, pek az bir zamanda, pek güzel bir vazifede seni istihdam etse; sen hizmet etmezsen veya isteksiz, suhre gibi veya usançla, yarım yamalak hizmetinle onu vaadinde ittiham ve hediyesini istihfaf etsen, pek şiddetli bir tedibe ve dehşetli bir tazibe müstehak olacağını düşünmüyor musun? Dünyada hapsin korkusundan en ağır işlerde fütursuz hizmet ettiğin halde; Cehennem gibi bir haps-i ebedînin havfı, en hafif ve latif bir hizmet için sana gayret vermiyor mu?

Beşinci ikaz: Ey dünyaperest nefsim! Acaba ibadetteki füturun ve namazdaki kusurun meşagil-i dünyeviyyenin kesretinden midir veyahut derd-i maişetin meşgalesiyle vakit bulamadığından mıdır? Acaba sırf dünya için mi yaratılmışsın ki, bütün vaktini ona sarf ediyorsun!

Sen istidat cihetiyle bütün hayvanatın fevkinde olduğunu ve hayat-ı dünyeviyyenin levazimatını tedarikte iktidar cihetiyle, bir serçe kuşuna yetişemediğini biliyorsun. Bundan neden anlamıyorsun ki, vazife-i asliyen hayvan gibi çabalamak değil; belki hakikî bir insan gibi, hakikî bir hayat-ı daime için sa'y etmektir.

Bununla beraber meşagil-i dünyeviye dediğin, çoğu sana ait olmayan ve fuzuli bir surette karıştığın ve karıştırdığın malayani meşgalelerdir. En elzemini bırakıp, güya binler sene ömrün var gibi en lüzumsuz malûmat ile vakit geçiriyorsun. Meselâ: Zühal'in etrafındaki halkaların keyfiyeti nasıldır ve Amerika tavukları ne kadardır? gibi kıymetsiz şeylerle kıymettar vaktini geçiriyorsun. Güya kozmoğrafya ilminden ve istatistikçi fenninden bir kemal alıyorsun.

Eğer desen: "Beni namazdan ve ibadetten alıkoyan ve fütur veren öyle lüzumsuz şeyler değil, belki derd-i maişetin zarurî işleridir."

Öyle ise ben de sana derim ki: Eğer yüz kuruş bir gündelik ile çalışsan; sonra biri gelse, dese ki: "Gel on dakika kadar şurayı kaz, yüz lira kıymetinde bir pırlanta ve bir zümrüt bulacaksın." Sen ona: "Yok, gelmem. Çünkü on kuruş gündeliğimden kesilecek, nafakam azalacak" desen; ne kadar divanece bir bahane olduğunu elbette bilirsin.

Aynen onun gibi; sen şu bağında, nafakan için işliyorsun. Eğer farz namazı terk etsen, bütün sa'yin semeresi, yalnız dünyevî ve ehemmiyetsiz ve bereketsiz bir nafakaya münhasır kalır. Eğer sen istirahat ve teneffüs vaktini, ruhun rahatına, kalbin teneffüsüne medar olan namaza sarf etsen; o vakit, bereketli nafaka-i dünyeviye ile beraber, senin nafaka-i uhreviyyene ve zâd-ı ahiretine ehemmiyetli bir menba olan, iki maden-i manevî bulursun:

Birinci maden: Bütün bağındaki yetiştirdiğin -çiçekli olsun, meyveli olsun- her nebatın, her ağacın tesbihatından, güzel bir niyet ile, bir hisse alıyorsun.

İkinci maden: Hem bu bağdan çıkan mahsulâtta kim yese -hayvan olsun, insan olsun; inek olsun, sinek olsun; müşteri olsun, hırsız olsun- sana bir sadaka hükmüne geçer. Fakat o şart ile ki: Sen, Rezzak-ı Hakikî namına ve izni dairesinde tasarruf etsen ve onun malını, onun mahlûkatına veren bir tevziat memuru nazarıyla kendine baksan...

İşte bak, namazı terk eden ne kadar büyük bir hasaret eder, ne kadar ehemmiyetli bir serveti kaybeder ve sa'ye pek büyük bir şevk veren ve amelde büyük bir kuvve-i manevî temin eden o iki neticeden ve o iki madenden mahrum kalır, iflas eder. Hattâ ihtiyarlandıkça bahçecilikten usanır, fütur gelir. "Neme lâzım" der. "Ben zâten dünyadan gidiyorum. Bu kadar zahmeti ne için çekeceğim?" diyecek, kendini tenbelliğe atacak. Fakat evvelki adam der: "Daha ziyade ibadetle beraber sa'y-i helâle çalışacağım. Tâ, kabrime daha ziyade ışık göndereceğim âhiretime daha ziyade zahîre tedarik edeceğim."

Elhasıl: Ey nefis! Bil ki dünkü gün senin elinden çıktı. Yarın ise senin elinde senet yok ki, ona maliksin. Öyle ise hakikî ömrünü, bulunduğun gün bil. Lâakal günün bir saatini, ihtiyat akçesi gibi, hakikî istikbal için teşkil olunan bir sandukça-i uhreviye olan bir mescide veya bir seccadeye at.

Hem bil ki: Her yeni gün, sana hem herkese, bir yeni âlemin kapısıdır. Eğer namaz kılmazsan, senin o günkü âlemin zulümatlı ve perişan bir halde gider, senin aleyhinde âlem-i misalde şahadet eder. Zira herkesin, her günde, şu âlemden bir mahsus âlemi var.

Hem o âlemin keyfiyeti, o adamın kalbine ve ameline tabidir. Nasıl ki âyinende görünen muhteşem bir saray, âyinenin rengine bakar. Siyah ise, siyah görünür. Kırmızı ise, kırmızı görünür. Hem onun keyfiyetine bakar. O âyine şişesi düzgün ise, sarayı güzel gösterir. Düzgün değil ise, çirkin gösterir. En nazik şeyleri kaba gösterdiği misillü; sen kalbinle, ak-

lınla, amelinle, gönlünle, kendi âleminin şeklini değiştirirsin. Ya aleyhinde, ya lehinde şahadet ettirebilirsin. Eğer namazı kılsan, o namazın ile o âlemin Sâni'-i Zülcelal'ine müteveccih olsan; birden, sana bakan âlemin tenevvür eder. Âdeti namazın bir elektrik lâmbası ve namaza niyetin, onun düğmesine dokunması gibi, o âlemin zulûmatını dağıtır ve o hercümerci-dünyeviyedeki karmakarışık perişanîyet içindeki tebeddülât ve harekât, hikmetli bir intizam ve manidar bir kitabet-i kudret olduğunu gösterir. ¹ **اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** ayet-i pürenvarından bir nuru, senin kalbine serper. Senin o günkü âlemini, o nurun in'ikâsıyla ışıklandırır. Senin lehinde nuraniyetle şahadet ettirir.

Sakın deme: "Benim namazım nerede, şu hakikat-ı namaz nerede?" Zira bir hurma çekirdeği, bir hurma ağacı gibi, kendi ağacını tavsif eder. Fark yalnız icmal ve tafsîl ile olduğu gibi; senin ve benim gibi bir âminin -velev hissetmezse- namazı, büyük bir velinin namazı gibi şu nurdan bir hissesi var, şu hakikatten bir sırrı vardır -velev şuurun taalluk etmezse-. Fakat derecata göre inkişaf ve tenevvürü ayrı ayrıdır. Nasıl bir hurma çekirdeğinden, tâ mükemmel bir hurma ağacına kadar ne kadar meratip bulunur. Öyle de: Namazın derecatında da daha fazla meratip bulunabilir. Fakat bütün o meratipte, o hakikat-ı nuraniyenin esası bulunur.

² **اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ قَالَ الصَّلَاةَ عِمَادَ الدِّينِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ**

21. Söz – syf 424

1. Allah göklerin ve yerin nurudur. (Nur Sûresi: 35.)

2. Allah'ım! "Namaz dinin direğidir" (Tirmizî, İmân: 8; İbn-i Mâce, Fiten: 12; Müsned, 5:231, 237) buyuran Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâma ve onun bütün âl ve ashâbına salât ü selâm eyle.

3.DERS

Birçok Defa Dua Ediyoruz, Kabul Olmuyor

Her duaya cevap vardır

İman duayı bir vesile-i kat'iyye olarak iktiza ettiği ve fıtrat-ı insaniye, onu şiddetle istediği gibi; Cenab-ı Hak dahi "Duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var?" mealinde ¹ قُلْ مَا يَعْبُورُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دَعَاؤُكُمْ ferman ediyor. Hem ² ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ emrediyor.

Eğer desen: "Bir çok defa dua ediyoruz, kabul olmuyor. Halbuki, âyet umumîdir.. her duaya cevap var ifade ediyor.

Elcevap: Cevap vermek ayrıdır, kabul etmek ayrıdır. Her dua için cevap vermek var; fakat kabul etmek, hem ayn-ı matlubu vermek Cenab-ı Hakk'ın hikmetine tâbi'dir. Meselâ: Hasta bir çocuk çağırır: "Ya Hekim! Bana bak." Hekim: "Lebbeyk" der.. "Ne istersin?" cevap verir. Çocuk: "Şu ilâcı ver bana" der. Hekim ise; ya aynen istediğini verir, yahut onun maslahatına binaen ondan daha iyisini verir, yahut hastalığına zarar olduğunu bilir, hiç vermez. İşte Cenab-ı Hak, Hakîm-i Mutlak hazır, nâzır olduğu için, abdin duasına cevap verir. Vahşet ve kimsesizlik dehşetini, huzuruyla ve cevabıyla ünsiyete çevirir. Fakat insanın hevaperestane ve heveskârane tahakkümüyle değil, belki hikmet-i Rabbaniyenin iktizasıyla ya matlubunu veya daha evlâsını verir veya hiç vermez.

Dua bir ibadettir

Hem, dua bir ubudiyettir. Ubudiyet ise semeratı uhreviyedir. Dünyevî maksatlar ise, o nevi dua ve ibadetin vakitleridir. O maksatlar, gayeleri değil. Meselâ: Yağmur namazı ve duası bir ibadettir. Yağmursuzluk, o ibadetin vaktidir. Yoksa o ibadet ve o dua, yağmuru getirmek için değildir. Eğer sırf o niyet ile olsa; o dua, o ibadet hâlis olmadığından kabule lâyık olmaz. Nasıl ki güneşin gurubu, akşam namazının vaktidir. Hem

1. Furkan Sûresi: 77.

2. Bana duâ edin, size cevap vereyim. (Mü'min Sûresi: 60.)

Güneş'in ve Ay'ın tutulmaları, küsuf ve husuf namazları denilen iki ibadet-i mahsusanın vakitleridir. Yani gece ve gündüzün nurani ayetlerinin nikablanmasıyla bir azamet-i İlahiyeyi ilâna medar olduğundan, Cenab-ı Hak ibadını o vakitte bir nevi ibadete davet eder. Yoksa o namaz, (açılması ve ne kadar devam etmesi, müneccim hesabıyla muayyen olan) Ay ve Güneş'in husuf ve küsuflarının inkişafı için değildir. Aynı onun gibi; yağmursuzluk dahi, yağmur namazının vaktidir. Ve beliyelerin istilası ve muzır şeylerin tasallutu, bazı duaların evkat-ı mahsusalarıdır ki; insan o vakitlerde aczini anlar, dua ile niyaz ile Kadîr-i Mutlak'ın dergâhına iltica eder. Eğer dua çok edildiği halde beliyeler def olunmazsa denilmeyecek ki: "Dua kabul olmadı." Belki denilecek ki: "Duanın vakti, kaza olmadı." Eğer Cenab-ı Hak fazl u keremiyle belayı ref etse; nurun alâ nur.. o vakit dua vakti biter, kaza olur. Demek dua, bir sırr-ı ubudiyettir.

Ubudiyet ise, hâlisen livechillah olmalı. Yalnız aczini izhar edip, dua ile ona iltica etmeli. Rububiyetine karışmamalı. Tedbiri ona bırakmalı. Hikmetine itimat etmeli. Rahmetini ittiham etmemeli.

23. Söz – 5.Nokta – syf 505

Duanın kabulü iki şekilde olur

Üçüncü Nükte: Dua-yı kavî-i ihtiyarînin makbuliyeti, iki cihettedir. Ya aynı matlubu ile makbul olur veyahut daha evlâsı verilir.

Meselâ: Birisi kendine bir erkek evlat ister. Cenab-ı Hak, Hazret-i Meryem gibi bir kız evlâdını veriyor. "Duası kabul olunmadı" denilmez. "Daha evlâ bir surette kabul edildi" denilir. Hem bazen kendi dünyasının saadeti için dua eder. Duası âhiret için kabul olunur. "Duası reddedildi" denilmez, belki "Daha enfa' bir surette kabul edildi" denilir. Ve hakeza... Madem Cenab-ı Hak Hakîm'dir; biz ondan isteriz, o da bize cevap verir. Fakat hikmetine göre bizimle muamele eder. Hasta, tabibin hikmetini ittiham etmemeli. Hasta bal ister; tabib-i hâzık, sıtması için sulfato verir. "Tabip beni dinlemedi" denilmez. Belki âhüfîzârını dinledi, işitti, cevap da verdi; maksudun iyisini yerine getirdi.

Duanın en güzel neticesi

Dördüncü Nükte: Duanın en güzel, en latif, en leziz, en hazır meyvesi, neticesi şudur ki: Dua eden adam bilir ki, birisi var ki; onun sesini dinler, derdine derman yetiştirir, ona merhamet eder. Onun kudret eli her şeye yetişir. Bu büyük dünya hanında o yalnız değil; bir Kerim zat var, ona bakar, ünsiyet verir. Hem onun hadsiz ihtiyacatını yerine getirebilir ve onun hadsiz düşmanlarını def edebilir bir zâtın huzurunda kendini tasavvur ederek, bir ferah, bir inşirah duyup, dünya kadar ağır bir yükü üzerinden atıp **رَبِّ الْعَالَمِينَ**¹ der.

Eğer vermek istemeseydi, istemek vermezdi.

Beşinci Nükte: Dua, ubudiyetin ruhudur ve halis bir imanın neticesidir. Çünkü dua eden adam, duası ile gösteriyor ki: Bütün kâinata hükmeden birisi var ki; en küçük işlerime ıttıla'ı var ve bilir, en uzak maksatlarımı yapabilir, benim her halimi görür, sesimi işitir. Öyle ise; bütün mevcudatın bütün seslerini işitiyor ki, benim sesimi de işitiyor. Bütün o şeyleri o yapıyor ki, en küçük işlerimi de ondan bekliyorum, ondan istiyorum. İşte duanın verdiği hâlis tevhidin genişliğine ve gösterdiği nur-u imanın halâvet ve saflılığına bak, **قُلْ مَا يَعْبُودُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دَعَاؤُكُمْ**² fermanını dinle. **وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ**³ sırrını anla ve

اگر تہ خواہی داد تہ دادی خواہ denildiği gibi: Eğer vermek istemeseydi, istemek vermezdi.

24. Mektup – Birinci zeyli – syf 507

1. Alemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun. (Fatiha Sûresi: 2.)

2. "De ki: Eğer duanız olmasa Rabbim katında ne ehemmiyetiniz var?" Furkan Sûresi: 25:77.

3. "Rabbiniz buyurdu ki: Bana dua edin, size cevap vereyim." Mü'min Sûresi: 40:60.

4.DERS

İbadet Etmedeki Rahatlık (3. Söz)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا¹

İbadet, ne büyük bir ticaret ve saadet; fısk ve sefahet, ne büyük bir hasaret ve helâket olduğunu anlamak istersen, şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle...

Bir vakit iki asker, uzak bir şehire gitmek için emir alıyorlar. Beraber giderler; tâ, yol ikileşir. Bir adam orada bulunur, onlara der: "Şu sağdaki yol, hiç zararı olmamakla beraber, onda giden yolculardan ondan dokuzu büyük kâr ve rahat görür. Soldaki yol ise, menfaati olmamakla beraber, on yolcusundan dokuzu zarar görür. Hem ikisi, kısa ve uzunlukta birdirler. Yalnız bir fark var ki, intizamsız, hükûmetsiz olan sol yolun yolcusu çantasız, silâhsız gider. Zahirî bir hıffet, yalancı bir rahatlık görür. İntizam-ı askerî altındaki sağ yolun yolcusu ise, mugaddi hülâsalardan dolu dört okkalık bir çanta ve her adüvvü alt ve mağlub edecek iki kıyyelik bir mükemmel mîrî silâhı taşımaya mecburdur...

O iki asker, o muarrif adamın sözünü dinledikten sonra şu bahtiyar nefer, sağa gider. Bir batman ağırlığı omuzuna ve beline yükler. Fakat kalbi ve ruhu, binler batman minnetlerden ve korkulardan kurtulur. Öteki bedbaht nefer ise, askerliği bırakır. Nizama tâbi olmak istemez, sola gider. Cismi bir batman ağırlıktan kurtulur, fakat kalbi binler batman minnetler altında ve ruhu hadsiz korkular altında ezilir. Hem herkese dilenci, hem her şeyden, her hâdiseden titrer bir surette gider. Tâ, mahall-i maksuda yetişir. Orada, âsi ve kaçak cezasını görür.

Askerlik nizamını seven, çanta ve silâhını muhafaza eden ve sağa giden nefer ise, kimseden minnet almayarak, kimseden havf etmeyerek rahat-ı kalb ve vicdan ile gider. Tâ o matlub şehire yetişir. Orada, vazifesi güzelce yapan bir namuslu askere münasib bir mükâfat görür.

1. Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Rabbinize kulluk edin. (Bakara 21)

İşte ey nefs-i serkeş! Bil ki: O iki yolcu; biri muti-i kanun-u İlahî, birisi de âsi ve hevaya tâbi insanlardır. O yol ise, hayat yoludur ki; âlem-i ervahtan gelip kabirden geçer, âhirete gider. O çanta ve silâh ise, ibadet ve takvadır. İbadetin çendan zahîrî bir ağırlığı var. Fakat manasında öyle bir rahatlık ve hafiflik var ki, tarif edilmez. Çünkü âbid, namazında der: **أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** Yani: "Hâlık ve Rezzak, ondan başka yoktur. Zarar ve menfaat, onun elindedir. O hem Hakîm'dir, abes iş yapmaz. Hem Ra-hîm'dir; ihsanı, merhameti çoktur" diye itikad ettiğinden her şeyde bir hazine-i rahmet kapısını bulur. Dua ile çalar. Hem her şeyi kendi Rabbi-sinin emrine müsahhar görür, Rabbisine iltica eder. Tevekkül ile istinad edip her musibete karşı tahassun eder. İmanı, ona bir emniyet-i tâmme verir. Evet her hakikî hasenat gibi cesaretin dahi menbaı, imandır, ubu-diyettir. Her seyyiat gibi cebanetin dahi menbaı, dalalettir. Evet tam mü-nevver-ül kalb bir âbidi, küre-i arz bomba olup patlasa, ihtimaldir ki, onu korkutmaz. Belki hârika bir kudret-i Samedaniyeyi, lezzetli bir hay-ret ile seyredecek. Fakat meşhur bir münevver-ül akıl denilen kalbsiz bir fâsık feylesof ise; gökte bir kuyruklu yıldız görse, yerde titrer. "Acaba bu serseri yıldız Arzımıza çarpmasın mı?" der; evhama düşer. (Bir vakit böyle bir yıldızdan Amerika titredi. Çocukları gece vakti hanelerini terk-ttiler.)

Evet insan, nihayetsiz şeylere muhtaç olduğu halde; sermayesi hiç hükmünde... Hem nihayetsiz musibetlere maruz olduğu halde; iktidarı, hiç hükmünde bir şey... Âdeta sermaye ve iktidarının dairesi, eli nereye yetişirse o kadardır. Fakat emelleri, arzuları ve elemeleri ve belaları ise; dairesi, gözü, hayali nereye yetişirse ve gidinceye kadar geniştir. Bu de-rece âciz ve zaîf, fakir ve muhtaç olan ruh-u beşere ibadet, tevekkül, tev-hid, teslim; ne kadar azîm bir kâr, bir saadet, bir nimet olduğunu, bütün bütün kör olmayan görür, derk eder. Malûmdur ki: Zararsız yol, zararlı yola -velev on ihtimalden bir ihtimal ile olsa- tercih edilir. Halbuki mes'elemiz olan ubudiyet yolu, zararsız olmakla beraber ondan dokuz ihtimal ile bir saadet-i ebediye hazinesi vardır. Fısk ve sefahet yolu ise; -hattâ fâsıkın itirafıyla dahi- menfaatsız olduğu halde, ondan dokuz ih-timal ile şekavet-i ebediye helâketi bulunduğu; icma ve tevatür

1.Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur.

derecesinde hadsiz ehl-i ihtisasın ve müşahedenin şهادetiyle sabittir. Ve ehl-i zevkin ve keşfin ihbaratıyla muhakkaktır.

Elhasıl: Âhiret gibi, dünya saadeti dahi, ibadette ve Allah'a asker olmaktadır. Öyle ise, biz daima: ¹ **الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الطَّاعَةِ وَالتَّوْفِيقِ** demeliyiz. Ve müslüman olduğumuza şükretmeliyiz.

5.DERS

Namazın Önemi (4. Söz)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ¹

Namaz, ne kadar kıymetdar ve mühim, hem ne kadar ucuz ve az bir masraf ile kazanılır, hem namazsız adam ne kadar divane ve zararlı olduğunu, iki kerre iki dört eder derecesinde kat'î anlamak istersen; şu temsilî hikâyecige bak, gör:

Bir zaman bir büyük hâkim, iki hizmetkârını, -herbirisine yirmidört altun verip- iki ay uzaklıkta has ve güzel bir çiftliğine ikamet etmek için gönderiyor. Ve onlara emreder ki: "Şu para ile yol ve bilet masrafı yapınız. Hem oradaki meskeninize lâzım bazı şeyleri mübayaa ediniz. Bir günlük mesafede bir istasyon vardır. Hem araba, hem gemi, hem şimendifer, hem tayyare bulunur. Sermayeye göre binilir."

İki hizmetkâr, ders aldıktan sonra giderler. Birisi bahtiyar idi ki, istasyona kadar bir parça para masraf eder. Fakat o masraf içinde efendisinin hoşuna gidecek öyle güzel bir ticaret elde eder ki; sermayesi birden bine çıkar. Öteki hizmetkâr bedbaht, serseri olduğundan; istasyona kadar yirmiüç altununu sarfeder. Kumara-mumara verip zayı' eder, bir tek altunu kalır. Arkadaşı ona der: "Yahu, şu liranı bir bilete ver. Tâ, bu uzun yolda yayan ve aç kalmayasın. Hem bizim efendimiz kerimdir; belki merhamet eder, ettiğin kusuru afveder. Seni de tayyareye bindirirler. Bir günde mahall-i ikametimize gideriz. Yoksa iki aylık bir çölde aç, yayan, yalnız gitmeye mecbur olursun." Acaba şu adam inad edip, o tek lirasını bir define anahtarı hükmünde olan bir bilete vermeyip, muvakkat bir lezzet için sefahete sarfetse; gayet akılsız, zararlı, bedbaht olduğunu, en akılsız adam dahi anlamaz mı?

İşte ey namazsız adam ve ey namazdan hoşlanmayan nefsim!

1.Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Namaz dinin direğidir. (Tirmizi)

O hakim ise; Rabbimiz, Hâlıkımızdır. O iki hizmetkâr yolcu ise; biri mütediyyin, namazını şevk ile kılar. Diğerı gafil, namazsız insanlardır. O yirmidört altın ise, yirmidört saat her gündeki ömürdür. O has çiftlik ise, Cennet'tir. O istasyon ise, kabirdir. O seyahat ise kabre, haşre, ebede gidecek beşer yolculuğudur. Amele göre, takva kuvvetine göre, o uzun yolu mütefavit derecede kat'ederler. Bir kısım ehl-i takva, berk gibi bin senelik yolu, bir günde keser. Bir kısmı da, hayal gibi ellibin senelik bir mesafeyi bir günde kat'eder. Kur'an-ı Azîmüşşan, şu hakikate iki âyetle işaret eder. O bilet ise, namazdır. Birtek saat, beş vakit namaza abdestle kâfi gelir. Acaba yirmiüç saatini şu kısacık hayat-ı dünyeviyeye sarfeden ve o uzun hayat-ı ebediyeye birtek saatini sarfetmeyen; ne kadar zarar eder, ne kadar nefesine zulmeder, ne kadar hilaf-ı akıl hareket eder. Zira bin adamın iştirak ettiği bir piyango kumarına yarı malını vermek, akıl kabul ederse; halbuki kazanç ihtimali binde birdir. Sonra yirmidörtten bir malını, yüzde doksandokuz ihtimal ile kazancı musad-dak bir hazine-i ebediyeye vermemek; ne kadar hilaf-ı akıl ve hikmet hareket ettiğini, ne kadar akıldan uzak düştüğünü, kendini âkıl zanneden adam anlamaz mı?

Halbuki namazda ruhun ve kalbin ve aklın büyük bir rahatı vardır. Hem cisme de o kadar ağır bir iş değildir. Hem namaz kılanın diğer mubah dünyevî amelleri, güzel bir niyet ile ibadet hükmünü alır. Bu surette bütün sermaye-i ömrünü, âhirete mal edebilir. Fâni ömrünü, bir cihette ibka eder.

AHİRET VE HAŞİR DERSLERİ

1.DERS

Âhirete İmanın Dünyadaki Faydaları

Âhiret akîdesi, hayat-ı içtimâiye ve şahsiye-i insaniyenin üssü'l-esâsı ve saadetinin ve kemâlâtının esâsâtı olduğuna, yüzer delillerden bir mikyas olarak:

- **Birincisi:** Nev-i beşerin hemen yarısını teşkil eden çocuklar, yalnız Cennet fikriyle, onlara dehşetli ve ağlatıcı görünen ölümlere ve vefatlara karşı dayanabilirler. Ve gayet zayıf ve nazık vücutlarında bir kuvve-i manevîye bulabilirler. Ve her şeyden çabuk ağlayan gayet mukavemetsiz mizâc-ı ruhlarında, o Cennet ile bir ümit bulup, mesrurâne yaşayabilirler.

Meselâ, Cennet fikriyle der: "Benim küçük kardeşim veya arkadaşım öldü; Cennetin bir kuşu oldu, Cennette gezer, bizden daha güzel yaşar." Yoksa her vakit etrafında kendi gibi çocukların ve büyüklerin ölümleri, o zayıf biçarelerin endişeli nazarlarına çarpması, mukavemetlerini ve kuvve-i mâneviyelerini zîrûzeber ederek, gözleriyle beraber ruh, kalp, akıl gibi bütün letâifini dahi öyle ağlattırarak; ya mahvolup veya divane bir bedbaht hayvan olacaktı.

- **İkinci delil:** Nev-i insanın bir cihette nısfı olan ihtiyarlar, yalnız hayat-ı uhreviye ile, yakınlarında bulunan kabre karşı tahammül edebilirler. Ve çok alâkadâr oldukları hayatlarının yakında sönmesine ve güzel dünyalarının kapanmasına mukabil, bir teselli bulabilirler. Ve çocuk hükmüne geçen serîü't-teessür ruhlarında ve mizaçlarında, mevt ve zevvalden çıkan elim ve dehşetli meyusiyete karşı, ancak hayat-ı bakiye ümidiyle mukabele edebilirler. Yoksa o şefkate lâyıf muhteremler ve sü-kûnete ve istirahat-i kalbiyeye çok muhtaç o endişeli babalar ve analar, öyle bir vaveylâ-i ruhî ve bir dağdağa-i kalbî hissedeceklerdi ki, bu dünya onlara zulmetli bir zindan ve hayat dahi kasavetli bir azap olurdu.

- **Üçüncü delil:** İnsanların hayat-ı içtimâiyesinin medarı olan gençler, delikanlılar, şiddet-i galeyanda olan hissiyatlarını ve ifratkâr bulunan

nefis ve hevâlarını tecavüzâtta ve zulümlerden ve tahribattan durduran ve hayat-ı içtimâiyenin hüsn-ü cereyanını temin eden, yalnız Cehennem fikridir. Yoksa Cehennem endişesi olmazsa, “El-hükmü lil-galib” kaidesiyle o sarhoş delikanlılar, hevesâtı peşinde biçare zayıflara, acizlere dünyayı Cehenneme çevireceklerdi. Ve yüksek insanıyeti, gayet süflî bir hayvaniyete döndüreceklerdi.

• **Dördüncü delil:** Nev-i beşerin hayat-ı dünyevîyesinde en cemiyetli merkez ve en esaslı zemberek ve dünyevî saadet için bir Cennet, bir melce', bir tahassüngâh ise, âile hayatıdır. Ve herkesin hânesi, küçük bir dünyasıdır. Ve o hane ve aile hayatının hayatı ve saadeti ise, samimi ve ciddî ve vefâdarâne hürmet ve hakiki ve şefkatli ve fedâkârâne merhamet ile olabilir. Ve bu hakiki hürmet ve samimi merhamet ise, ebedî bir arkadaşlık ve daimî bir refakat ve sermedi bir beraberlik ve hadsiz bir zamanda ve hudutsuz bir hayatta birbiriyle pederâne, ferzendâne, kardeşâne, arkadaşâne münâsebetlerin bulunmak fikriyle, akîdesiyle olabilir.

İşte, iman-ı haşrînin yüzer neticesinden birisi, hayat-ı içtimâiye-i insaniyeye taallûk eder. Ve bu tek neticenin de yüzer cihetinden ve faydalarından mezkûr dört delile, sairleri kıyas edilse, anlaşılır ki, hakikat-i haşriyenin tahakkuku ve vukuu, insaniyetin ulvî hakikati ve küllî haceti derecesinde katîdir. Belki, insanın midesindeki ihtiyacın vücudu, taamların vücuduna delâlet ve şahadetinden daha zahirdir ve daha ziyade tahakkukunu bildirir. Ve eğer, bu hakikat-i haşriyenin neticeleri, insaniyetten çıksa, o çok ehemmiyetli ve yüksek ve hayattar olan insaniyet mahiyeti, murdar ve mikrop yuvası bir lâşe hükmüne sukut edeceğini ispat eder. Beşerin idare ve ahlâk ve içtimaiyatı ile çok alâkadar olan içtimâiyyun ve siyâsiyyun ve ahlâkiyyunun kulakları çınlasın. Gelsinler; bu boşluğu ne ile doldurabilirler? Ve bu derin yaraları ne ile tedavi edebilirler?

2.DERS

Ölüm bir çürüme ve hayatın sönmesi iken nasıl nimet olabilir?

gibi ¹ اَلَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَ الْحَيٰوةَ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا يَخْرُجُ خَضِرًا شَرِيحًا متشطت شرفلذ

âyetlerde "Mevt dahi, hayat gibi mahluktur, hem bir nimettir." diye ifham ediliyor. Halbuki zahiren mevt; inhilaldir, ademdir, tefessühtür, hayatın sönmesidir, hâdim-ül lezzattır.. Nasıl mahlûk ve nimet olabilir?

Elcevap: "Birinci Sual"ın cevabının ahirinde denildiği gibi: Mevt, vazife-i hayattan bir terhistir, bir paydostur, bir tebdil-i mekândır, bir tahvil-i vücuddur, hayat-ı bakiyeye bir davettir, bir mebde'dir, bir hayat-ı bakiyenin mukaddimesidir. Nasıl ki hayatın dünyaya gelmesi bir halk ve takdir ileler; öyle de, dünyadan gitmesi de bir halk ve takdir ile bir hikmet ve tedbir ileler. Çünkü en basit tabaka-i hayat olan hayat-ı nebatiyenin mevti, hayattan daha muntazam bir eser-i sanat olduğunu gösteriyor. Zira meyvelerin, çekirdeklerin, tohumların mevti; tefessüh ile çürümek ve dağılmakla görüldüğü halde, gayet muntazam bir muamele-i kimyeviye ve mizanlı bir intizacat-ı unsuriye ve hikmetli bir teşekkülât-ı zerreviyeden ibaret olan bir yoğurmaktır ki, bu görünmeyen intizamlı ve hikmetli ölümü, sümbülün hayatıyla tezahür ediyor. Demek çekirdeğin mevti, sümbülün mebde-i hayatıdır; belki ayn-ı hayatı hükümünde olduğu için, şu ölüm dahi, hayat kadar mahlûk ve muntazamdır.

Hem zihayat meyvelerin yahut hayvanların mide-i insaniyede ölümleri, hayat-ı insaniyeye çıkmalarına menşe' olduğundan; "o mevt, onların hayatından daha muntazam ve mahlûk" denilir.

İşte en edna tabaka-i hayat olan hayat-ı nebatiyenin mevti; böyle mahlûk, hikmetli ve intizamlı olsa, tabaka-i hayatın en ulvîsi olan hayat-ı insaniyenin başına gelen mevt, elbette yer altına girmiş bir çekirdeğin hava âleminde bir ağaç olması gibi, yer altına giren bir insan da, Âlem-i Berzah'ta, elbette bir hayat-ı bâkiye sümbülü verecektir.

1. Hanginiz daha güzel işler yapacaksınız diye sizi imtihan etmek için ölümü de, hayatı da yaratan Odur. Mülk Sûresi: 67:2.

Amma mevt, nimet olduğunun ciheti ise, çok vücuhundan dört vec-hine işaret ederiz.

Birincisi: Ağırlaşmış olan vazife-i hayattan ve tekâlif-i hayatiyeden azad edip, yüzde doksan dokuz ahabına kavuşmak için, Âlem-i Ber-zah'ta bir visal kapısı olduğundan, en büyük bir nimettir.

İkincisi: Dar, sıkıntılı, dağdağalı, zelzeleli dünya zindanından çıkıp; vüsatli, sürurlu, ızdırapsız, bâki bir hayata mazhariyetle.. Mahbub-u Baki'nin daire-i rahmetine girmektir.

Üçüncüsü: İhtiyarlık gibi şerait-i hayatiyeyi ağırlaştıran birçok esbap vardır ki; mevti, hayatın pek fevkinde nimet olarak gösterir. Meselâ: Sana ızdırıp veren pek ihtiyar olmuş peder ve validen ile beraber, ceddin ced-leri, sefalet-i halleriyle senin önünde şimdi bulunsaydı; hayat ne kadar nıkmet, mevt ne kadar nimet olduğunu bilecektin. Hem meselâ: Güzel çiçeklerin âşıkları olan güzel sineklerin, kışın şedaidi içinde hayatları ne kadar zahmet ve ölümleri ne kadar rahmet olduğu anlaşılır.

Dördüncüsü: Nevm nasıl ki bir rahat, bir rahmet, bir istirahatır; hu-susan musibetzedeler, yaralılar, hastalar için.. öyle de: Nevmin büyük kardeşi olan mevt dahi, musibetzedelere ve intihara sevk eden belalarla müptela olanlar için ayn-ı nimet ve rahmettir. Amma ehl-i dalalet için müteaddit Sözlerde kat'î ispat edildiği gibi; mevt dahi hayat gibi nıkmet içinde nıkmet, azap içinde azaptır. O, bahisten hariçtir.

1. Mektup – İkinci Sual – syf 18

3.DERS

Allah, Kıyameti Koparıp, İnsanları Yeniden Diriltebilir mi?

Haşr-i baharîde görüyoruz ki: Beş-altı gün zarfında küçük ve büyük hayvanat ve nebatattan üç yüz binden ziyade enva'ı haşredip neşrediyor. Bütün ağaçların, otların köklerini ve bir kısım hayvanları aynen ihya edip iade ediyor. Başkalarını aynıyet derecesinde bir misliyet suretinde icat ediyor. Hâlbuki maddeten farkları pek az olan tohumcuklar o kadar karışmışken, kemal-i imtiyaz ve teşhis ile o kadar sürat ve vüsat ve sühulet içinde kemal-i intizam ve mizan ile altı gün veya altı hafta zarfında ihya ediliyor. Hiç kabil midir ki: Bu işleri yapan Zata bir şey ağır gelebilsin, semavat ve arzı altı günde halk edemesin, insanı bir sayha ile haşredemesin? Hâşâ!

Acaba mu'ciznüma bir kâtip bulunsa; hurufları ya bozulmuş veya mahvolmuş üç yüz bin kitabı tek bir sahifede karıştırmaksızın, galatsız, sehivsiz, noksansız, hepsini beraber, gayet güzel bir surette bir saatte yazarsa; birisi sana dese: "Şu kâtip kendi telif ettiği senin suya düşmüş olan kitabını, yeniden bir dakika zarfında hafızasından yazacak." Sen diyebilir misin ki, "Yapamaz ve inanmam." Veyahut bir sultan-ı mu'cizekâr, kendi iktidarını göstermek için veya ibret ve tenezzüh için bir işaretle dağları kaldırır, memleketleri tebdil eder, denizi karaya çevirdiğini gördüğün halde sonra görsen ki; büyük bir taş dereye yuvarlanmış, o zatın kendi ziyafetine davet ettiği misafirlerin yolunu kesmiş, geçemiyorlar. Biri sana dese: "O zat, bir işaretle o taşı, ne kadar büyük olursa olsun kaldıracak veya dağıtacak. Misafirlerini yolda bırakmayacak." Sen desen ki: "Kaldırmaz veya kaldıramaz." Veyahut bir zat bir günde, yeniden büyük bir orduyu teşkil ettiği halde biri dese: "O zat bir boru sesiyle, efradı istirahat için dağılmış olan taburları toplar. Taburlar, nizamı altına girerler." Sen desen ki: "İnanmam!" Ne kadar divanece hareket ettiğini anlarsın...

İşte şu üç temsili fehmettin ise, bak: Nakkaş-ı Ezelî, gözümüzün önünde kışın beyaz sahifesini çevirip, bahar ve yaz yeşil yaprağını açıp, rûy-i arzın sahifesinde üç yüz binden ziyade enva'ı, kudret ve kader ka-

lemiyile ahsen-i suret üzere yazar. Birbiri içinde birbirine karışmaz; beraber yazar, birbirine mani olmaz. Teşkilce, suretçe birbirinden ayrı, hiç şaşırtmaz, yanlış yazmaz. Evet en büyük bir ağacın ruh programını bir nokta gibi en küçük bir çekirdekte derç edip, muhafaza eden Zât-ı Hakîm-i Hafîz; vefat edenlerin ruhlarını nasıl muhafaza eder denilir mi? Ve Küre-i Arzı bir sapan taşı gibi çeviren Zât-ı Kadîr; âhirete giden misafirlerinin yolunda nasıl bu Arzı kaldıracak veya dağıtacak, denilir mi? Hem hiçten, yeniden bütün zîhayatın ordularını bütün cesedlerinin taburlarında kemal-i intizamla zerratı Emr-i ¹ كُنْ فَيَكُونُ ile kaydedip yerleştiren, ordular icat eden Zât-ı Zülcelal; tabur-misal cesedin nizamı altına girmekle, birbiriyle tanışan zerrat-ı esasiye ve ecza-yı asliyesini bir sayha ile nasıl toplayabilir denilir mi?

Hem bu bahar haşrine benzeyen, dünyanın her devrinde, her asrında, hatta gece gündüzün tebdilinde hatta cevvi havada bulutların icad-u ifnasında haşre numune ve misal ve emare olacak ne kadar nakışlar yaptığını gözünle görüyorsun. Hatta eğer hayalen bin sene evvel kendini farz etsen, sonra zamanın iki cenahı olan mazi ile müstakbeli birbirine karşılaştırsan; asırlar, günler adedince misal-i haşir ve kıyame-tin numunelerini göreceksin. Sonra bu kadar numune ve misalleri müşahede ettiğin halde, haşr-i cismanîyi akıldan uzak görüp istibat etmekle inkâr etsen; ne kadar divanelik olduğunu sen de anlarsın. Bak Ferman-ı A'zam, bahsettiğimiz hakikate dair ne diyor:

فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا²

إِنَّ ذَلِكَ لَمَحْيِى الْمَوْتِى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

10. Söz – syf 136

1. "Ol!" der, oluverir. (Yâsin Sûresi: 82.)

2. Şimdi bak Allah'ın rahmet eserlerine: Yeryüzünü ölümünün ardından nasıl diriltiyor. Bunu yapan, elbette ölüleri de öylece diriltecektir; O herşeye hakkıyla kâdirdir. (Rûm Sûresi: 50.)

4. DERS

Öldükten Sonra Dirilme Nasıl Olacak?

Haşır münasebetiyle bir sual: Kur'anda mükerreren:

وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ² hem إِنَّ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً¹ fermanları gösteriyor ki: Haşr-i a'zam bir anda, zamansız vücuda geliyor. Dar akıl ise, bu hadsiz derece harika ve emsalsiz olan meseleyi ızan ile kabul etmesine medar olacak meşhud bir misal ister.

Elcevap: Haşirde, ruhların cesetlere gelmesi var. Hem cesetlerin ihyası var. Hem cesetlerin inşası var. Üç meseledir.

Birinci Mesele: Ruhların cesetlerine gelmesine misal ise: Gayet muntazam bir ordunun efradı, istirahat için her tarafa dağılmış iken, yüksek sadâlî bir boru sesiyle toplanmalarıdır. Evet, İsrail'in borusu olan Sur'u, ordunun borazanından geri olmadığı gibi, ebedler tarafında ve zerreler âleminde iken ezel canibinden gelen³ اَلْسْتُ بِرَبِّكُمْ hitabını işiten ve قَالُوا بَلَى⁴ ile cevap veren ervahlar, elbette ordunun neferatından binler derece daha musahhar ve muntazam ve muti'dirler. Hem değil yalnız ruhlar, belki bütün zerreler dahi, bir ordu-yu Sübhanî ve emirber neferleri olduğunu kat'î burhanlarla Otuzuncu Söz isbat etmiş.

İkinci Mesele: Cesetlerin ihyası misali ise: Çok büyük bir şehirde, şenlik bir gecede, bir tek merkezden, yüz bin elektrik lâmbaları, âdetâ zamansız bir anda canlanmaları ve ışıklanmaları gibi, bütün küre-i arz yüzünde dahi, bir tek merkezden yüz milyon lâmbalara nur vermek mümkündür. Madem Cenab-ı Hakk'ın elektrik gibi bir mahlûku ve bir misafirhanesinde bir hizmetkârı ve bir mumdarı, Hâlîkından aldığı terbiye ve intizam dersiyle bu keyfiyete mazhar oluyor. Elbette elektrik gibi binler nurani hizmetkârlarının temsil ettikleri hikmet-i İlahiyenin mun-

1. [Kiyâmetin kopması] yalnız tek bir sesledir. (Yâsin Sûresi: 53.)

2. Kiyâmetin gerçekleşmesi ise, ancak göz açıp kapayıncaya kadardır. (Nahl Sûresi: 77.)

3. Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (A'râf Sûresi: 172.)

4. Evet, Rabbimizsin. (A'râf Sûresi: 172.)

tazam kanunları dairesinde haşr-i a'zam tarfet-ül aynda vücuda gelebilir.

Üçüncü Mesele: Ecsadın defaten inşasının misali ise; bahar mevsiminde birkaç gün zarfında nev-i beşerin umumundan bin derece ziyade olan umum ağaçların bütün yapraklarıyla beraber evvelki baharın aynı gibi birden mükemmel bir surette inşaları ve yine umum ağaçların umum çiçekleri ve meyveleri ve yaprakları, geçmiş baharın mahsulâtı gibi, berk gibi bir süratle icadları; hem o baharın mebdeleri olan hadsiz tohumcukların, çekirdeklerin, köklerin, birden beraber intibahları ve inkişafı ve ihyalı; hem kemiklerden ibaret olarak ayakta duran emvat gibi bütün ağaçların cenazeleri bir emir ile defaten "Ba'sü bade-l mevt" sırrına mazhariyetleri ve neşirleri; hem küçücük hayvan taifelerinin hadsiz efratlarının gayet derecede sanatlı bir surette ihyalı; hem bilhassa sinekler kabilelerinin haşirleri ve bilhassa daima yüzünü, gözünü, kanadını temizlemekle bize abdesti ve nezafeti ihtar eden ve yüzümüzü okşayan gözümüz önündeki kabilenin bir senede neşrolan efradı, benî-âdemin Âdem zamanından beri gelen umum efradından fazla olduğu halde, her baharda sair kabileler ile beraber birkaç gün zarfında inşaları ve ihyalı, haşirleri; elbette kıyamette ecsad-ı insaniyenin inşasına bir misal değil, belki binler misaldirler.

Evet, dünya dâr-ül hikmet ve âhiret dâr-ül kudret olduğundan; dünyada Hakîm, Mürettib, Müdebbir, Mürebbi gibi çok isimlerin iktizasıyla, dünyada icad-ı eşya bir derece tedricî ve zaman ile olması; hikmet-i Rab-baniyenin muktezasıyla olmuş. Âhirette ise, hikmetten ziyade kudret ve rahmetin tezahürleri için maddeye ve müddete ve zamana ve beklemeye ihtiyaç bırakmadan birden eşya inşa ediliyor. Burada bir günde ve bir senede yapılan işler, âhirette bir anda ve bir lemhada inşasına işareten Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan ¹ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ ferman eder. Eğer haşrin gelmesini, gelecek baharın gelmesi gibi kat'î bir surette anlamak istersen; haşre dair Onuncu Söz ile Yirmi dokuzuncu Söz'e dikkat ile bak, gör. Eğer baharın gelmesi gibi inanmaz isen, gel parmağını gözüme sok.

1. Kıyâmetin gerçekleşmesi ise, ancak göz açıp kapayıncaya kadardır. (Nahl Sûresi: 77.)

Amma bir dördüncü mesele olan mevt-i dünya ve kıyamet kopması ise: Bir anda bir seyyare veya bir kuyruklu yıldızın emr-i Rabbanî ile küremize, misafirhanemize çarpması; bu hanemizi harap edebilir. On sende yapılan bir saray, bir dakikada harap olması gibi...

10. söz – zeylin üçüncü parçası – syf 185

MUSİBET DERSLERİ

1.DERS

Felaketlerde mazlumların zarar görmesine Adaletullah nasıl müsaade eder?

Şiddet-i şefkat ve rikkatten, bu kışın şiddetli soğuğuyla beraber manevî ve şiddetli bir soğuk ve musibet-i beşeriyeden biçarelere gelen felâketler, helâketler, sefaletler, açlıklar şiddetle rikkatime dokundu. Birden ihtar edildi ki: Böyle musibetlerde kâfir de olsa hakkında bir nevi merhamet ve mükâfat vardır ki, o musibet ona nispeten çok ucuz düşer. Böyle musibet-i semaviye, masumlar hakkında bir nevi şahadet hükmüne geçiyor.

Üç-dört aydır ki, dünyanın vaziyetinden ve harbinden hiç bir habirim yokken Avrupa'da Rusya'daki çoluk çocuğa acıyarak tahattur ettim. O manevî ihtarın beyan ettiği taksimat, bu elîm şefkate bir merhem oldu. Şöyle ki:

O musibet-i semaviyeden ve beşerin zalim kısmının cinayetinin neticesi olarak gelen felâketten vefat eden ve perişan olanlar eğer on beş yaşına kadar olanlar ise, ne dinde olursa olsun şehit hükmündedir. Müslümanlar gibi büyük mükâfat-ı maneviyeleri, o musibeti hiçe indirir.

On beşinden yukarı olanlar, eğer masum ve mazlum ise, mükâfatı büyüktür; belki onu Cehennem'den kurtarır. Çünkü âhirzamanda madem fetret derecesinde din ve din-i Muhammedî'ye (A.S.M.) bir lakaytlık perdesi gelmiş ve madem âhirzamanda Hazret-i İsa'nın (A.S.) din-i hakikîsi hükmedecek, İslâmiyetle omuz omuza gelecek. Elbette şimdi, fetret gibi karanlıkta kalan ve Hazret-i İsa'ya (A.S.) mensup Hristiyanların mazlumları çektikleri felâketler, onlar hakkında bir nevi şahadet denilebilir. Hususan ihtiyarlar ve musibetzedeler, fakir ve zaîfler, müstebit büyük zalimlerin cebr ü şiddetleri altında musibet çekiyorlar. Elbette o musibet, onlar hakkında medeniyetin sefahatinden ve küfrünün ve felsefenin dalaletinden ve küfründen gelen günahlara kefaret olmakla beraber, yüz derece onlara kârdır diye hakikattan haber aldım.

Cenab-ı Erhamürrâhimîn'e hadsiz şükrettim. Ve o elim elem-i şefkatten teselli buldum.

Eğer o felâketi gören zalimler ise ve beşerin perişanîyetini ihzar eden gaddarlar ve kendi menfaati için insan âlemine ateş veren hodgâm, alçak insî şeytanlar ise, tam müstahak ve tam adalet-i Rabbaniyedir.

Eğer o felâketi çekenler, mazlumların imdadına koşanlar ve istirahat-ı beşeriye için ve esasat-ı diniyeyi ve mukaddesat-ı semaviyeyi ve hukuk-u insaniyeyi muhafaza için mücadele edenler ise, elbette o fedakârlığın manevî ve uhrevî neticesi o kadar büyüktür ki; o musibeti onlar hakkında medar-ı şeref yapar, sevdirebilir.

Kastamonu Lahikası 70.Mektup - syf 146

Bir zaman, eski Harb-i Umumî'de, düşmanların ehl-i İslâma ve bilhassa çoluk ve çocuklara ettikleri katl ve zulûmlerinden pek çok müteellim oluyordum. Fıtratımda şefkat ve rikkat ziyade olduğundan, tahammülüm haricinde azap çekerdim. Birden kalbime geldi ki: O mak-tul masumlar şehit olup veli olurlar; fâni hayatları, bâki bir hayata tebdil ediliyor ve zayı' olan malları sadaka hükmünde olup, bâki bir mal ile mübadele olur. Hatta o mazlumlar kâfir de olsa, âhirette kendilerine göre o dünyevî âfâttan çektikleri belalara mukabil rahmet-i İlahiyenin hazinesinden öyle mükâfatları var ki; eğer perde-i gayb açılrsa, o mazlumlar haklarında büyük bir tezahür-ü rahmet görüp, "Ya Rabbi! Şükür El-hamdülillah" diyeceklerini bildim ve kat'î bir surette kanaat getirdim. Ve ifrat-ı şefkatten gelen şiddetli teessür ve elemenden kurtuldum.

Kastamonu Lahikası - 40.Mektup - syf 91

2.DERS

**Cenâb-ı Hak musibetleri veriyor, belâları musallat ediyor.
Hususan masumlara, hattâ hayvanlara bu zulüm değil mi?**

Elcevap: Hâşâ! Mülk Onundur; mülkünde istediği gibi tasarruf eder. Hem acaba, sanatkâr bir zat, bir ücret mukabilinde seni bir model yapıp, gayet sanatkârane yaptığı murassa bir libası sana giydiriyor; hünerini, maharetini göstermek için kısaltıyor, uzatıyor, biçiyor, kesiyor, seni otur-tuyor, kaldırıyor. Sen ona diyebilir misin ki, "Beni güzelleştiren elbiseyi çirkinleştirdin; bana oturtup kaldırmakla zahmet verdin"? Elbette diye-mezsın. Dersen divanelik edersin. Aynen öyle de, Sâni-i Zülcelâl göz, kulak, lisan gibi duygularla murassa, gayet sanatkârane bir vücudu sana giydirmiş. Mütenevvi esmasının nakışlarını göstermek için seni hasta eder, müptelâ eder, aç eder, tok eder, susuz eder, bu gibi ahvalde yu-varlatır. Mahiyet-i hayatiyeyi kuvvetleştirmek ve cilve-i esmasını gös-termek için, seni böyle çok tavırlarda gezdiriyor. Sen eğer desen, "Beni niçin bu mesâibe müptelâ ediyorsun?" Temsilde işaret edildiği gibi, yüz hikmet seni susturacak.

Zaten sükûn ve sükûnet, atâlet, yeknesaklık, tevakkuf, bir nevi ademdir, zarardır. Hareket ve tebeddül vücuttur, hayırdır. Hayat, hare-kâtla kemalâtını bulur, belıyyat vasıtasıyla terakki eder. Hayat, cilve-i esma ile muhtelif harekâta mazhar olur, tasaffî eder, kuvvet bulur, inki-şaf eder, inbisat eder, kendi mukadderatını yazmasına müteharrik bir kalem olur, vazifesini ifa eder, ücret-i uhreviyeye kesb-i istihkak eder.

12. Mektup – syf 74

3.DERS

Hastalık insanlara neden musallat ediliyor? Hastalığa nasıl bakmamız gerekir?

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

¹ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ
² وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِي وَإِذَا مَرَضْتُ فَهُوَ يَشفِينِي

Şu Lem'ada, nev-i beşerin on kısmından bir kısmını teşkil eden musibettede ve hastalara hakikî bir teselli ve nâfi' bir merhem olabilecek yirmi beş devayı icmalen beyan ediyoruz.

BİRİNCİ DEVA: Ey biçare hasta! Merak etme, sabret. Senin hastalığın sana dert değil belki bir nevi dermandır. Çünkü ömür bir sermayedir, gidiyor. Meyvesi bulunmazsa zayi' olur. Hem rahat ve gafletle olsa, pek çabuk gidiyor. Hastalık, senin o sermayeni büyük kârlarla meyvedar ediyor. Hem ömrün çabuk geçmesine meydan vermiyor, tutuyor, uzun ediyor.. tâ meyveleri verdikten sonra bırakıp gitsin. İşte, ömrün hastalıkla uzun olmasına işareten bu darb-ı mesel dillerde dstandır ki; "Musibet zamanı çok uzundur, safa zamanı pek kısa oluyor."

İKİNCİ DEVA: Ey sabırsız hasta! Sabret, belki şükret. Senin bu hastalığın, ömür dakikalarını birer saat ibadet hükmüne getirebilir. Çünkü ibadet iki kısımdır. Biri müsbet ibadettir ki; namaz, niyaz gibi malûm ibadetlerdir. Diğeri menfi ibadetlerdir ki; hastalıklar, musibetler vasıtasıyla musibettede, aczini, za'fını hisseder. Hâlık-ı Rahîmine iltica eder, yalvarır. Halis, riyasız, manevî bir ibadete mazhar olur. Evet, hastalıkla geçen bir ömür, Allah'tan şekva etmemek şartıyla, mü'min için ibadet sayıldığına rivayat-ı sahiha vardır. Hatta bazı sâbir ve şâkir hastaların bir dakikalık hastalığı, bir saat ibadet hükmüne geçtiği ve bazı kâmillerin bir dakikası bir gün ibadet hükmüne geçtiği, rivayet-i sahiha ve keş-

1. "O kimseler ki, başlarına bir musibet geldiğinde 'Biz Allah'ın kullarıyız; dönüşümüz de ancak Onadır' derler." Bakara Sûresi: 2:156.

2. "Beni yediren ve içiren Odur. Hastalandığımda bana şifa veren de Odur." Şuarâ Sûresi: 26:79-80.

fiyat-ı sadıka ile sabittir. Senin bir dakika ömrünü, bin dakika hükmüne getirip, sana uzun ömrü kazandıran hastalıktan teşekkür değil, teşekkür et.

ÜÇÜNCÜ DEVA: Ey tahammülsüz hasta! İnsan bu dünyaya keyf sürmek ve lezzet almak için gelmediğine, mütemadiyen gelenlerin gitmesi ve gençlerin ihtiyarlaşması ve mütemadiyen zeval ve firakta yuvarlanması şahittir. Hem insan, zihayatın en mükemmeli, en yükseği ve cihazatça en zengini, belki zihayatların sultanı hükmünde iken, geçmiş lezzetleri ve gelecek belaları düşünmek vasıtasıyla, hayvana nispeten en edna bir derecede, ancak kederli, meşakkatli bir hayat geçiriyor. Demek insan, bu dünyaya yalnız güzel yaşamak için ve rahatla ve safa ile ömür geçirmek için gelmemiştir. Belki azîm bir sermaye elinde bulunan insan, burada ticaret ile, ebedî daimî bir hayatın saadetine çalışmak için gelmiştir. Onun eline verilen sermaye de ömürdür. Eğer hastalık olmazsa, sıhhat ve âfiyet gaflet verir, dünyayı hoş gösterir, âhireti unutturur. Kabri ve ölümü hatırına getirmek istemiyor, sermaye-i ömrünü bâd-i heva boş yere sarf ettiriyor. Hastalık ise, birden gözünü açtırır. Vücuduna ve cesedine der ki: "Lâyemut değilsin, başıboş değilsin, bir vazifen var. Gururu bırak, seni yaratanı düşün, kabre gideceğini bil, öyle hazırlan." İşte hastalık bu nokta-i nazardan hiç aldatmaz bir nâsih ve ikaz edici bir mürşittir. Ondan şekva değil, belki bu cihette ona teşekkür etmek; eğer fazla ağır gelse, sabır istemek gerektir.

DÖRDÜNCÜ DEVA: Ey şekvacı hasta! Senin hakkın şekva değil şükürdür, sabırdır. Çünkü senin vücudun ve aza ve cihazatın, senin mülkün değildir. Sen onları yapmamışsın, başka tezgâhlardan satın almamışsın. Demek başkasının mülküdür. Onların maliki, mülkünde istediği gibi tasarruf eder. Yirmialtıncı Söz'de denildiği gibi, meselâ gayet zengin, gayet mahir bir sanatkâr; güzel sanatını, kıymettar servetini göstermek için, miskin bir adama modellik vazifesini gördürmek maksadıyla, bir ücrete mukabil, bir saatçik zamanda, murassa ve gayet sanatlı diktığı bir gömleği, bir hulleyi o fakire giydirdi. Onun üstünde işler ve vaziyetler verir. Hârika enva'-ı sanatını göstermek için keser, değiştirir, uzatır, kısaltır. Acaba şu ücretli miskin adam, o zata dese: "Bana zahmet veriyorsun, eğilip kalkmakla verdiğin vaziyetten bana sıkıntı veriyor-

sun, beni güzelleştiren bu gömleği kesip kısaltmakla güzelliğimi bozuyorsun" demeye hak kazanabilir mi? Merhametsizlik, insafsızlık ettin diyebilir mi? İşte aynen bu misal gibi, Sâni'-i Zülcelal sana ey hasta! Göz, kulak, akıl, kalp gibi nuranî duygularla murassa olarak giydirdiği cisim gömleğini, esma-i hüsnasının nakışlarını göstermek için, çok hâlât içinde seni çevirir ve çok vaziyetlerde seni değiştirir. Sen açıklıkla onun Rezzak ismini tanıdığın gibi, Şâfi ismini de hastalığınla bil. Elemler, musibetler bir kısım esmasının ahkâmını gösterdikleri için, onlarda hikmetten lem'alar ve rahmetten şualar ve o şuaat içinde çok güzellikler bulunuyor. Eğer perde açılrsa, tevahhuş ve nefret ettiğin hastalık perdesi arkasında, sevimli güzel manaları bulursun.

BEŞİNCİ DEVA: Ey maraza mübtela hasta! Bu zamanda tecrübemle kanaatim gelmiştir ki; hastalık bazılara bir ihsan-ı İlahîdir, bir hediye-i Rahmanîdir. Bu sekiz dokuz senedir, liyakatsiz olduğum halde, bazı genç zatlar, hastalık münasebetiyle dua için benimle görüştüler. Dikkat ettim ki; hangi hastalıklı genci gördüm, sair gençlere nispeten âhiretini düşünmeye başlıyor. Gençlik sarhoşluğu yok. Gaflet içindeki hayvanî hevesattan bir derece kendini kurtarıyor. Ben de bakıyordum, onların tahammül dâhilindeki hastalıklarını bir ihsan-ı İlahî olduğunu ihtar ederdim. Derdim ki: "Kardeşim, senin bu hastalığının aleyhinde değilim, hastalık için sana karşı bir şefkat hissedip acımiyorum ki dua edeyim. Hastalık seni tam uyandırıncaya kadar sabra çalış ve hastalık vazifesini bitirdikten sonra Hâlık-ı Rahîm inşaallah sana şifa verir." Hem derdim: "Senin bir kısım emsalin sıhhat belasıyla gaflete düşüp, namazı terk edip, kabri düşünmeyip, Allah'ı unutup, bir saatlik hayat-ı dünyeviyyenin zahîrî keyfi ile hadsiz bir hayat-ı ebediyesini sarsar, zedeler, belki de harap eder. Sen hastalık gözüyle, her halde gideceğin bir menzilin olan kabrini ve daha arkasında uhrevî menzilleri görürsün ve onlara göre davranıyorsun. Demek senin için hastalık, bir sıhhattir. Bir kısım emsalindeki sıhhat, bir hastalıktır."

ALTINCI DEVA: Ey eleminden teşekki eden hasta! Senden soruyorum; geçmiş ömrünü düşün ve o ömürde geçmiş lezzetli safa günleri ve bela ve elemli vakitlerini tahattur et. Herhalde ya oh, ya ah diyeceksin. Yani, ya elhamdülillah şükür veyahut vâ-hasretâ, vâ-esefâ kalbin veya

lisanın diyecek. Dikkat et, sana oh elhamdülillah şükür dediren, senin başından geçmiş elemeler, musibetlerin düşünmesi, bir manevî lezzeti deşiyor ki; senin kalbin şükreder. Çünkü elemın zevalı, lezzettir. O elemeler, o musibetler zevalıyle, ruhta bir lezzet irsiyet bırakmış ki, düşünmekle deşilse, ruhtan bir lezzet akıyor, şükürler takattur ediyor. Sana vâ-esefâ, vâ-hasretâ dedirten, eski zamanda geçirdiğın lezzetli ve safalı o hallerdir ki; zevalleriyle, senin ruhunda daimî bir elem irsiyet bırakıp, ne vakit düşünsen, o elem yine deşiliyor, esef ve hasret akıtıyor. Madem bir günlük gayr-ı meşru lezzet, bazen bir sene manevî elem çektiriyor. Ve muvakkat bir günlük hastalıkla gelen elem, çok günler manevî lezzet-i sevapla beraber, zevalındeki halâs ve kurtulmaktan gelen manevî lezzet vardır. Senin başındaki şimdilik bu muvakkat hastalığın neticesi ve iç yüzündeki sevabı düşün, "Bu da geçer yahu!" de, şekva yerinde şükret.

ALTINCI DEVA: Ey dünya zevkini düşünüp hastalıktan ızdırıp çeken kardeşim! Bu dünya eğer daimî olsa idi ve yolumuzda ölüm olmasaydı ve firak ve zevalıın rüzgârları esmeseydi ve musibetli, fırtınalı istikbalde manevî kış mevsimleri olmasaydı; ben de seninle beraber senin haline acıyacaktım. Fakat madem dünya bir gün bize haydi dışarı diyecek, feryadımızdan kulağın kapayacak, o bizi dışarı koymadan biz bu hastalıklar ikazatıyla şimdiden onun aşkından vazgeçmeliyiz. O bizi terk etmeden, kalben onu terke çalışmalıyız. Evet, hastalık bu manayı bize ihtar edip der ki: "Senin vücudun taştan, demirden değıldir. Belki daima ayrılmaya müsait muhtelif maddelerden terkeb edilmiştir. Gururu bırak, aczini anla, malikini tanı, vazifeni bil, dünyaya ne için geldiğini öğren" kalbin kulağına gizli ihtar ediyor. Hem madem dünyanın zevki, lezzeti devam etmiyor. Hususan meşru olmazsa hem devamsız, hem elemli, hem günahlı oluyor. O zevki kaybettiğinden hastalık bahanesiyle ağlama; bilakis hastalıktaki manevî ibadet ve uhrevî sevap cihetini düşün, zevk almaya çalış.

YEDİNCİ DEVA: Ey sıhhatinin lezzetini kaybeden hasta! Senin hastalığın sıhhatteki nimet-i İlahiyenin lezzetini kaçırıyor, bilakis tattırıyor, ziyadeleştiriyor. Çünkü bir şey devam etse tesirini kaybeder. Hatta ehl-i hakikat müttefikân diyorlar ki: **إِنَّمَا الْأَشْيَاءُ تُعْرَفُ بِأَضْدَادِهَا** yani: "Her şey zıddıyla bilinir." Meselâ, karanlık olmazsa ışık bilinmez, lezzetsiz kalır.

Soğuk olmazsa hararet anlaşılmaz, zevksiz kalır. Açlık olmazsa, yemek lezzet vermez. Mide harareti olmazsa, su içmesi zevk vermez. İlet olmazsa, afiyet zevksizdir. Maraz olmazsa, sıhhat lezzetsizdir. Madem Fâtır-ı Hakîm insana her çeşit ihsanını ihsas etmek ve her bir nevi nime-tini tattırmak ve insanı daima şükre sevk etmek istediğini, şu kâinatta çeşit çeşit hadsiz enva'-ı nimeti tadacak tanıyacak derecede gayet çok ci-hazat ile insanı teçhiz etmesi gösteriyor ki; elbette sıhhat ve âfiyeti ver-diği gibi; hastalıkları, illetleri, derterleri de verecektir. Senden soruyorum: "Bu hastalık senin başında veya elinde veya midende olmasaydı; sen, başın, elin, midenin sıhhatindeki lezzetli, zevkli nimet-i İlahiyeyi hisse-dip şükreder miydin? Elbette şükür değil, belki düşünmeyecektin; şu-ursuz o sıhhati gaflete belki sefahate sarf ederdin."

SEKİZİNCİ DEVA: Ey âhiretini düşünen hasta! Hastalık, sabun gibi, günahların kirlerini yıkar, temizler. Hastalıklar, keffaret-üz zünub ol-duğu hadîs-i sahîh ile sabittir. Hem hâdiste vardır ki: "Ermiş ağacı silk-mekle nasıl meyveleri düşer; imanlı bir hastanın titremesi de, öyle günahları silker." Günahlar, hayat-ı ebediyede daimî hastalıklardır. Bu hayat-ı dünyevîde dahi kalp, vicdan, ruh için manevî hastalıklardır. Sen eğer sabredip şekva etmezsen, şu muvakkat bir hastalık ile daimî pek çok hastalıklardan kurtuluyorsun. Eğer günahları düşünmüyorsan yahut âhireti bilmiyorsan veya Allah'ı tanımıyorsan, sende öyle dehşetli bir hastalık var ki; milyon defa sendeki bu küçük hastalıktan daha bü-yüktür. Ondandır feryat et. Çünkü bütün dünyanın mevcudatıyla kalbin, ruhun ve nefsin alâkadardır. Mütemadiyen firak ve zeval ile o alâkalar kesilip, sende hadsiz yaralar açılır. Bahusus âhireti bilmediğin için, ölümü idam-ı ebedî tahayyül ettiğinden -âdetâ- güya yara bere içinde, dünya kadar hastalıklı bir vücudun var. İşte en evvel hadsiz yaralı ve hastalıklı bu büyük manevî vücudun hadsiz hastalıklarına kat'î ilâç ve kat'î şifa verici bir tiryak olan iman ilâcını aramak ve itikadını düzelt-mek gerektir ki, o ilâcı bulmakta en kısa yol, bu maddî hastalığın yırttığı gaflet perdesinin altında sana gösterdiği aczin ve za'fın penceresiyle, bir Kadîr-i Zülcelal'in kudretini ve rahmetini tanımaktır. Evet, Allah'ı tanı-mayanın dünya dolusu bela başında vardır. Allah'ı tanıyanın dünyası nurla ve manevî sürurla doludur. Derecesine göre iman kuvvetiyle his-seder. Bu imandan gelen manevî sürur ve şifa ve lezzet altında, cüz'î

maddî hastalıkların elemi erir, ezilir.

DOKUZUNCU DEVA: Ey Hâlıkını tanıyan hasta! Hastalıklardaki elem ve tevahhuş ve korkmak ise; hastalık bazen ölüme vesile olduğu cihetindendir. Ölüm, nazar-ı gaflet ve zahîrî cihetinde dehşetli olduğundan, ona vesile olabilen hastalıklar korkutuyor, telaş veriyor.

Evvelâ bil ve kat'î iman et ki: "Ecel mukadderdir, tagayyür etmez." Çok ağır hastaların başında ağlayanlar ve sıhhatleri yerinde olanlar ölmüşler, o ağır hastalar şifa bulup yaşamışlar.

Saniyen: Ölüm, sureten görüldüğü gibi dehşetli değil. Çok risalelerde gayet kat'î, şeksiz, şüphesiz bir surette, Kur'an-ı Hakîm'in verdiği nur ile ispat etmişiz ki: Ehl-i iman için ölüm, vazife-i hayat külfetinden bir terhistir; hem dünya meydanındaki imtihanda, talim ve talimat olan ubudiyetten bir paydostur; hem öteki âleme gitmiş yüzde doksan dokuz ahbap ve akrabasına kavuşmak için bir vesiledir; hem hakikî vatanına ve ebedî makam-ı saadetine girmeye bir vasıtaadır; hem zindan-ı dünyadan bostan-ı cinana bir davettir; hem Hâlık-ı Rahîminin fazlından, kendi hizmetine mukabil ahz-ı ücret etmeye bir nöbettir. Madem ölümün mahiyeti hakikat noktasında budur; ona dehşetli bakmak değil, bilakis rahmet ve saadetin bir mukaddimesi nazarıyla bakmak gerektir. Hem ehlullahın bir kısmının ölümden korkmaları, ölümün dehşetinden değildir. Belki daha fazla hayır kazanacağım diye, vazife-i hayatın idamesinden kazanacakları hayrat içindir. Evet, ehl-i iman için ölüm, rahmet kapısıdır. Ehl-i dalalet için, zulûmat-ı ebediye kuyusudur.

ONUNCU DEVA: Ey lüzumsuz merak eden hasta! Sen, hastalığın ağırlığından merak ediyorsun. O merakın, senin hastalığını ağırlaştırır. Hastalığın hafifleşmesini istersen, merak etmemeye çalış. Yani hastalığın faydelerini, sevabını ve çabuk geçeceğini düşün, merakı kaldır, hastalığın kökünü kes. Evet merak, hastalığı ikileştirir; maddî hastalığın altında merak ile manevî bir hastalığı kalbine verir; maddî hastalık ona dayanır, devam eder. Eğer teslimiyetle, rıza ile, hastalığın hikmetini düşünmekle o merak gitse, o maddî hastalığın mühim bir kökü kesilir, hafifleşir, kısmen gider. Hususan evhamla bir dirhem maddî hastalık,

bazen merak vasıtasıyla on dirhem kadar büyür. Merak kesilmesiyle, o hastalığın onda dokuzu gider. Merak, hastalığı ziyade ettiği gibi, hikmet-i İlahiyeyi ittiham ve rahmet-i İlahiyeyi tenkid ve Hâlık-ı Rahîmin-den şekva hükmünde olduğu için, aks-i maksadıyla tokat yer, hastalığını ziyadeleştirir. Evet nasılki şükür nimeti ziyadeleştirir.. öyle de şekva; hastalığı, musibeti tezyit eder. Hem merakın kendisi de bir hastalıktır. Onun ilâcı, hastalığın hikmetini bilmektir. Madem hikmetini, faidesini bildin; o merhemi meraka sür, kurtul. Ah yerine oh de, vâ-esefâ yerine "Elhamdülillahi alâküllihal" söyle.

25. Lem'a

4.DERS

Asıl Musibet Dine Gelen Musibettir

Birinci Mes'ele: Asıl musibet ve muzır musibet, dine gelen musibettir. Musibet-i diniyeden her vakit dergâh-ı İlahiyeye iltica edip feryad etmek gerektir. Fakat dinî olmayan musibetler, hakikat noktasında musibet değildirler. Bir kısmı ihtar-ı Rahmanîdir. Nasilki çoban, gayrın tarlasına tecavüz eden koyunlarına taş atıp, onlar o taştan hissederler ki: Zararlı işten kurtarmak için bir ihtardır, memnunane dönerler. Öyle de çok zahirî musibetler var ki; İlahî birer ihtar, birer ikazdır ve bir kısmı keffaret-üz zünubdur ve bir kısmı gafleti dağıtıp, beşerî olan aczini ve za'fını bildirerek bir nevi huzur vermektir. Musibetin hastalık olan nev'i, sâbıkan geçtiği gibi o kısım, musibet değil, belki bir iltifat-ı Rabbanîdir, bir tathirdir. Rivayette vardır ki: "Ermiş bir ağacı silkmekle nasıl meyveleri düşüyor, sıtmanın titremesinden günahlar öyle dökülüyor."

Hazret-i Eyyüb Aleyhisselâm münacatında istirahat-ı nefis için dua etmemiş, belki zikr-i lisanî ve tefekkür-ü kalbîye mani olduğu zaman ubudiyet için şifa taleb eylemiş. Biz, o münacat ile -birinci maksadımız- günahlardan gelen manevî ruhî yaralarımızın şifasını niyet etmeliyiz. Maddî hastalıklar için ubudiyete mani' olduğu zaman iltica edebiliriz. Fakat mu'terizane, müştekiyane bir surette değil, belki mütezellilane ve istimdadkârane iltica edilmeli. Madem onun rububiyetine razıyız, o rububiyeti noktasında verdiği şeye rıza lâzım. Kaza ve kaderine itirazı işmam eder bir tarzda "Ah! Of!" edip şekva etmek; bir nevi kaderi tenkid, rahîmiyetini ittihamdır. Kaderi tenkid eden, başını örse vurur kırar. Rahmeti ittiham eden, rahmetten mahrum kalır. Kırılmış el ile intikam almak için o eli istimal etmek, nasıl kırılmasını tezyid ediyor. Öyle de: Musibete giriftar olan adam, itirazkârane şekva ve merakla onu karşılamak, musibeti ikileştiriyor.

İkinci Mes'ele: Maddî musibetleri büyük gördükçe büyür, küçük gördükçe küçülür. Meselâ: Gecelerde insanın gözüne bir hayal ilişir. Ona ehemmiyet verdikçe şişer, ehemmiyet verilmezse kaybolur. Hücum eden arılara iliştikçe fazla tehacüm göstermeleri, lâkayd kaldıkça dağılmaları

gibi; maddî musibetlere de büyük nazarıyla ehemmiyetle baktıkça büyür. Merak vasıtasıyla o musibet cesedden geçerek kalbde de kökleşir, bir manevî musibeti dahi netice verir; ona istinad eder, devam eder. Ne vakit o merakı, kazaya rıza ve tevekkül vasıtasıyla izale etse, bir ağacın kökü kesilmesi gibi maddî musibet hafifleşse hafifleşse kökü kesilmiş ağaç gibi kurur gider. Bu hakikatı ifade için bir vakit böyle demiştim:

Bırak ey bîçare feryadı, beladan kıl tevekkül.

Zira feryad bela-ender, hata-ender beladır bil.

Eğer bela vereni buldunsa, safa-ender, atâ-ender beladır bil.

Eğer bulmazsan bütün dünya cefa-ender, fena ender beladır bil.

Cihan dolu bela başında varken, ne bağırırsın küçük bir beladan, gel tevekkül kıl!

Tevekkül ile bela yüzünde gül, tâ o da gülsün. O güldükçe küçülür, eder tebeddül.

Nasılki mübarezede müdhiş bir hasma karşı gülmekle; adavet mualahaya, husumet şakaya döner, adavet küçülür mahvolur. Tevekkül ile musibete karşı çıkmak dahi öyledir.

Üçüncü Mes'ele: Her zamanın bir hükmü var. Şu gaflet zamanında musibet şeklini değiştirmiş. Bazı zamanda ve bazı eşhasta bela, bela değil, belki bir lütf-u İlahîdir. Ben şu zamandaki hastalıklı sair musibetzedeleri (fakat musibet, dine dokunmamak şartıyla) bahtiyar gördüğümünden, hastalık ve musibet aleyhtarı bulunmak hususunda bana bir fikir vermiyor. Ve bana, onlara acımak hissini îras etmiyor. Çünkü hangi bir genç hasta yanıma gelmiş ise, görüyorum; emsallerine nisbeten bir derece vazife-i diniyeye ve âhirete karşı merbutiyeti var. Ondan anlıyorum ki: Öyleler hakkında o nevi hastalıklar musibet değil, bir nevi nimet-i İlahiyedir. Çünkü çendan o hastalık onun dünyevî, fânî, kısacık hayatına bir zahmet îras ediyor. Fakat onun ebedî hayatına faidesi dokunuyor, bir

nevi ibadet hükmüne geçiyor. Eğer sıhhat bulsa, gençlik sarhoşluğuyla ve zamanın sefahetiyle elbette hastalık haletini muhafaza edemeyecek, belki sefahete atılacak.

2.Lema

5.DERS

Musibetlere nasıl bakmak gerekir?

Kâinattaki her hadise güzeldir deniliyor.” Hâlbuki görünen çok şerler ve çirkinlikler var. Bu sözle ters düşmez mi?

¹ أَحْسَنَ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ayetinin bir sırrını izah eder. Şöyle ki:

Her şeyde, hatta en çirkin görünen şeylerde, hakikî bir hüsün ciheti vardır. Evet kâinattaki her şey, her hâdisе ya bizzât güzeldir, ona hüsn-ü bizzât denilir. Veya neticeleri cihetiyle güzeldir ki, ona hüsn-ü bilgayr denilir. Bir kısım hâdiseler var ki, zahîrî çirkin, müşevveştir. Fakat o zahîrî perde altında gayet parlak güzellikler ve intizamlar var. Ezcümle:

Bahar mevsiminde fırtınalı yağmur, çamurlu toprak perdesi altında nihayetsiz güzel çiçek ve muntazam nebatatın tebessümleri saklanmış ve güz mevsiminin haşin tahribatı, hazin firak perdeleri arkasında tecelliyat-ı celaliye-i Sübhaniyenin mazharı olan kış hâdiselerinin tazyikinden ve tazibinden muhafaza etmek için nazdar çiçeklerin dostları olan nazenin hayvancıkları vazife-i hayattan terhis etmekle beraber, o kış perdesi altında nazenin taze güzel bir bahara yer ihzar etmektir. Fırtına, zelzele, veba gibi hâdiselerin perdeleri altında gizlenen pek çok manevî çiçeklerin inkişafı vardır. Tohumlar gibi neşv ü nemasız kalan birçok istidat çekirdekleri, zahîrî çirkin görünen hâdiseler yüzünden sümbüllenip güzelleşir. Güya umum inkılaplar ve küllî tahavvüller, birer manevî yağmurdur. Fakat insan, hem zahirperest, hem hodgâm olduğundan zahire bakıp çirkinlikle hükmeder. Hodgâmlık cihetiyle yalnız kendine bakan netice ile muhakeme ederek şer olduğuna hükmeder. Hâlbuki eşyanın insana ait gayesi bir ise, Sâniinin esmasına ait binlerdir.

Meselâ: Kudret-i Fâtıranın büyük mu'cizelerinden olan dikenli otları ve ağaçları muzır, manasız telakki eder. Hâlbuki onlar, otların ve

1. O herşeyi en güzel şekilde yarattı. (Secde Sûresi: 7.)

ağaçların mücehhez kahramanlarıdır. Meselâ: Atmaca kuşu serçelere tasliti, zahiren rahmete uygun gelmez. Hâlbuki serçe kuşunun istidadı, o taslit ile inkişaf eder. Meselâ: Kar'ı, pek bâridane ve tatsız telakki ederler. Hâlbuki o bârid, tatsız perdesi altında o kadar hararetli gayeler ve öyle şeker gibi tatlı neticeler vardır ki, tarif edilmez. Hem insan hodgâmlık ve zahirperestliğiyle beraber, her şeyi kendine bakan yüzüyle muhakeme ettiğinden, pek çok mahz-ı edebî olan şeyleri, hilaf-ı edeb zanneder. Meselâ âlet-i tenasül-i insan, insan nazarında bahsi hacalet-âverdir. Fakat şu perde-i hacalet, insana bakan yüzdendir. Yoksa hilkate, san'ata ve gayat-ı fitrata bakan yüzler öyle perdelerdir ki, hikmet nazarıyla bakılsa ayn-ı edebdir, hacalet ona hiç temas etmez.

İşte menba-ı edeb olan Kur'an-ı Hakîm'in bazı tabirâtı bu yüzler ve perdelere göredir. Nasılki bize görünen çirkin mahlukların ve hâdiselerin zahirî yüzleri altında gayet güzel ve hikmetli san'at ve hilkatine bakan güzel yüzler var ki, Sâniine bakar ve çok güzel perdeler var ki, hikmetleri saklar ve pek çok zahirî intizamsızlıklar ve karışıklıklar var ki, pek muntazam bir kitabet-i kudsiyedir.

18.Söz -2.nokta – syf 365